

II 1518

BIBLIOTECA SEMINARULUI „SINAI”

IDEOLOGIA ISRAELITĂ

VOL. I

IDEALISMUL CULTURAL

DE

RABIN MENAHEM GUTMAN

RABINUL COMUNITĂȚEI IAȘI
DIRECTORUL SEMINARULUI „SINAI”

I A Ş I - 1946

EDITURA SEMINARULUI „SINAI” - STR. HAGI LUPU Nr. 6

ABONAMENTUL ANUAL: Lei 50.000

II 1518

BIBLIOTECĂ SEMINARULUI „SINAI”

IDEOLOGIA ISRAELITĂ

VOL. I

IDEALISMUL CULTURAL

DE

RABIN MENAHEM GUTMAN

RABINUL COMUNITĂȚEI IAȘI
DIRECTORUL SEMINARULUI „SINAI”

I A. S. I - 1946

IRG 91

EDITURA SEMINARULUI „SINAI” ~ STR. HAGI LUPU Nr. 6

ABONAMENTUL ANUAL: Lei 50,000

CUVÂNT ÎNAINTE

O carte este un manometru prin care se măsoară înălțarea spirituală și culturală. Tradiția Iașului cultural evreesc de a păstra tezaurul literar al operelor scrise și slovele sfinte a figurilor iluștri rabinici ai obștei noastre. Păstorii rabinici din Apta, Zvolev, Litener, Sniatiner, rabi Šaia Šor continuată de distinșii mei înaintași formează diadema de aur literar purtate cu fală de Comunitatea noastră.

Primul păstor spiritual Moișe Rabeinu este denumit Safra Raba d'Israel, Marele scriitor al lui Israel. Această coroană transmisă de maestrul genial pentru conducătorii spirituali ce sunt denumiți Sofrimi adică scriitori.

Soarta vitregă a obștei noastre cu cele 12 mii de văduve și orfani cu grijele economice au pus cultura și mișcarea literară planul secundar. Norii ce au înconjurat și camuflat orizontul nostru. La un moment dat pare-se că Ruah Hacodeș spiritul de creație și inspirație spirituală ne-a părăsit. Revine să exprimăm un omagiu Seminarului Cultural „Sinai“ ce a luat inițiativa editarea de cărți, de cultură tradițională pentru cultivarea tineretului și a maselor.

Volumul de față apare în anul jubiliar de implementarea a 100 de ani dela înscăunarea evlaviosului meu înaintaș bunicul Rabi Israel Gutman, o figură eminentă în lumea hasidică, ca rabin al Iașului.

Ofer acest volum, ca un dar de Hanuca confrăților ieșeni cu speranța, că aceasta va fi bine primit și apreciat de coreligionari ce vor da tot concursul material pentru apariția celorlalte opere în ebraică și românește, închei cu urare de fericire confrăților și prietenilor de idei.

C.I.Jev. nr. 2672

Acest volum este dedicat *în memoria*
distinsei și nobile

Coca Marcovici

născută Solomon

decedată în floarea vârstei de 29 ani
(lehuză) împreună cu fetița ei „Edith“
în a doua zi de Roș Hașana 1945.

לזכר נשמת מ' חנה בת ר' יוסף
נפ' ב' דרכיה תש"ו

și *în memoria tatălui ei*

Josef Solomon

martir al pogromului din Iași (Iunie 1941)

ולזכר הקדוש ר' יוסף בר אלעזר הכהן
מקדושי הפוגרום היאסאי ה' תמו תש"א

Donat în vecinica amintire de către
soțul ei

D-l Natan Marcovici-Iași

primul donator al Fondului Cultural

Rândurile de față constituie un portret ideal în miniatură pentru aceia ce era Coca Marcovici.

In frageda vârstă de un an a rămas „orfană“ de mamă. Cu inima înduioșată auzea cum toți copii chemau cu bucurie și exclamau cuvântul „mamă“. Numai buzele ei nu puteau exprima acest cuvânt dulce. Ca și Iov, ea înlăța ruga „De-ași putea să fiu iar ca în lunile de altădată când Dumnezeu vegheasă asupra mea. Pe când lumina cu candela lui deasupra capului meu și la lumina lui răzbeam în întuneric“.

Doar singura ei mânăiere era iubirea părintească al tatălui ei și al familiei, care consacrau totul pentru educarea ei. Era fiica unică la părinți și toată speranța tatălui ei de a o vedea fericită și că ea va continua să fie fata familiei. Înainte de războiu a fost logodită cu D-l Natan Marcovici. Tatăl ei Iosef Solomon a pus toată speranța în căsnicia copilei sale unice, căci ea a fost un suflet nobil plin de religiozitate.

În ziua pogromului a fost scos din casă și Iosef Solomon care nici n'a luat rămas bun dela fiica lui iubită.

Coca a așteptat mult reîntoarcerea lui, dar el a trecut în lumea martirilor lui Israel...

A doua oară rămasă „orfană“ de tată și de mamă... Căsătorită cu D-l Natan Marcovici ea ducea un timp scurt o căsnicie fericită. Iată că soțul ei este trimis la muncă neomenească la Predeal. Aci ea dovedi finaltele ei sentimente de virtute națională descrise de Regele Solomon. „Intr'nsa se încrede soțul ei din toată inima“. Cu tot devotamentul pentru soțul și prin munca ei trimitea regulat ajutor soțului ei.

In 1945, a trăit luni de bucurie că în curând ea va deveni „mamă“. Si ea care n'avusea fericirea de a chema „mama“, va fi fericită de a auzi chemarea de „mamă“ dela pruncul ei. Dar din nenorocire acest copil, a chemat-o în altă lume, în lumea celor drepti.

A murit copilul și mama. A dispărut o fiică unică la părinți și o femeie ideală care s'a distins cu credința ei. În amintirea ei s'a depus aci o coroană de virtute, cu inscripția profetesei Debora „Minašim beohel tevorah“: Intre femei ce sălășluiesc în corturi binecuvântată fie ea.

HANUCA

העם הולכים בהשך ראו אוֹר גָדוֹל

Poporul ce umblă în intuneric vedea-va o lumină mare.

(Profetul Isaia)

Filosofia cantiană a formulat problema existenței libertății și a credinței în cadrul existenței libertății. Sărbătoarea Macabeilor ar putea stabili o coordonare între aceste postulate fundamentale.

Să stabilim un adevăr istoric: Epoca emancipării a înscris o pagină tristă în carteza credinței. O sărbătoare național-religioasă ca Hanuca, a pierdut – în ochii raționaliștilor – însemnatatea ei. Numai datorită mișcării de renăștere națională, Sionismul, această sărbătoare a fost reînoită cu o frescă nouă: Judaismul a reînceput manifestările festive printre sărbătoare ideală, care dovedește armonia între existența libertății și credința în existența libertății.

Datorită Sionismului, Hanuca a reprimat însemnatatea ei de altă dată. Nu numai bătrâni credincioși, dar și tineretul nostru practică în mod public aprinderea lumânărelor macabiene.

Sionismul a înțeles că un tineret lipsit de sărbătoare e asemenea unui corp fără suflet. Victoria Macabeilor a dat impuls credinței în existența libertății.

Da, sunt timpuri, în cari suntem cu totul lipsiți de bunurile libertății. Si tocmai în aceste timpuri însingerate, avem absolută nevoie de credință în existența libertății precum și în idealul sfânt de *על הנינים*.^{*}

Hanuca e sărbătoare sfântă a zilelor în cari vechii Macabei au înfăptuit o operă minunată de *Hanukat Hamizbeach*, reînind

^{*}) Gânditorul contemporan Martin Werner, în studiul său „Der religiöser Gehalt der Existenzphilosophie“ (Berna 1943), subliniază că filosoful Franz Rosenzweig fiind evreu, concepția lui în Filosofia Existenței se bazează pe credință, rezumând ideia lui Franz Rosenzweig, că existența în minune a omului îl eliberează din ingustimea „eu“-ului său, atașându-i și unindu-i la trecutul lui.

și reinălțând altarul sfânt. Dar pionerii noștri, Macabiei moderni, consacra și în zilele noastre – בָּזְמַן הַהִיא – opera monumentală de Hanukat Hamizbeach, reînoind altarul sfânt în patria profetilor și Hașmoneilor.

Nu este oare și aceasta un semn distinctiv, un „Nes” modern, o minune a minunilor, că tineretul nostru, care până astăzi era înregimentat sub steaguri și idealuri străine spiritului nostru cultural și tradițional, aduce astăzi jertfe scumpe pentru reinălțarea și reînoirea altarului vechiu-nou al patriei și al credinței noastre?

Iar noi, deaic din Gatuth, să aprindem în acest an o lumină mare, în semn de unire cu bravii noștri luptători, căci reflexul luminei sfinte de Hanuca să reinvieze în memoria noastră, cuvintele profetice ale lui Isaia: „Poporul ce umbără în întăreric, vedea-șă o lumină mare”!

Și lumina de Hanuca se va mări în fiece seară adăugând încă o candelă, căci este nevoie de cât mai multă lumină.

Hanuca ne învață că suferințele indurerate și luptele sânge-roase ale unui neam, nu se sterg, nu se uită. An cu an slăvim cu evlavie opera bravilor luptători, cari au consacrat viața pentru apărarea unui popor asuprit. Și în acest timp când Jerusalimul era pângărit de zei eleni, Macabii slujitorii Templului au înălțat steagul libertății și prin credință îndărjită în propășirea dreptăței, au deschis calea spre lumina de „Or gadol”. Ei au decretat un răzbior sfânt pentru libertatea învățământului, confirmându-se spiritului lui Zacharia:

„Nu prin arme, nu prin putere, ci prin spiritul meu, zise Dumnezeu. לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחך

Da, macabii au învins, nu prin arme ci mai mult prin făcările luminoase ale spiritului ebraic;

In seara de 25 Kislev aprindem prima candelă.

Dar când o privim ni se pare că lumina e singuratică și părăsită... Aceasta e simbolul soartei poporului pribeg. Nu odată ne gândim cu tristeță că suntem singuratici și părăsiți. Și ne simțim atât de izolați...

Iată însă că sosește a doua seară, când aprindem a două lumină. Atunci vedem că se ivesc frați în suferință și bucurie și lumina candelor, a fraților, crește din seară în seară.

Și când ochim o privire asupra celorlalte candelete neaprinse,

putem descifra dorința lor ca și ele să fie aprinse... Da. Sunt multe suflete cari așteaptă iluminarea lor; lipsește însă candela spirituală, „iluminatorul”.

Să aprindem lumânările ce ne povestesc despre credință în existența libertății.

Poporul luminei, iluminatorul culturei, are o misiune în realitatea idealului de „or gadol”. והלכו גוים לאורך

IDEALISMUL CULTURAL

והי נצץ שתול על מים ובחנת בצורת
לא ימוש מעשות פרוי

Si el va fi ca un pom sădit lângă apă ce-si intinde rădăcinile până la rai; el nu simte arșița, frunza lui rămâne verde, nu se înegreste. În anul de secetă, nici nu încetează de a face fructe.

(Profetul Ierimia)

Un vis dulce ce datează încă cu milenii în urmă, a născocit un ideal la căruia infăptuire au contribuit fișii cei mai buni ai clasei intelectuale.

Luptătorii de pe frontul cultural aveau un plan bine chibzuit; în primul rând trebuia cucerită inima masselor. Săgețile literare aveau o singură țintă: distrugerea barierelor ignoranței ce desparte massele muncitoare de pătura intelectuală. Ca factor precumpărător, ce ar putea deștepta prin clapele sale ideale a fost aleasă inteligența maximelor cari sunt accesibile oamenilor de rând.

De fapt posedăm o veche coroană de virtute națională העש ונשטע; ce recomandă în mod desciplinar „acțiunea și ascultarea“. Înainte de toate e nevoie ca să practicăm legile. Poruncile și legile sunt numai atunci bune, când ele sunt scrise prin tintitura acțiunilor și prin realizări vrednice în viață zilnică.

Năzuința noastră nu se poate rezuma la pretenționi ca toată lumea să fie transformată în studenți și savanți căci aceasta nu corespunde cu scopul social. Dar avem tot dreptul să cerem ca

să se răspândească cultura în aşa mod în cât ea să fie suplimentară. Prin acest remediu, puterea dinamică a organismului cultural își va realiza scopul ideal al virtuții și sinteza fericirei moraliste.

Ideia strălucită în toată splendoarea ei o găsim în învățătură maestrului Rabi Hanina Ben Dosa. Acest rabi celebru cu viața de idealism cultural a promovat ideea acțiunei și cultul faptelor, afirmând: Acela ale cărui fapte bune intrece învățăatura lui, cultura și inteligența lui va fi statonnică? **כל שמעשי מרבין מהכמתו**

Rezultă de aci că pătura muncitoare, acea clasă denumită „clasa de jos“ este pusă sub protecțunea directă a Torei. Mai e nevoie oare să arătăm că această învățătură e ca roua ce încurajează luimea vegetală deasupra pământului. Si precum știm efectul produs în rîndul plantelor de picăturile rouei aduce mânăgiere ca și cuvinte de ajutor celor lipsiți de locuință și adăpost de întunericul nopții.

Tot așa asistăm la căderea picăturilor de rouă în fiecare Sâmbătă după masă la cursurile de Pirkei Avot. Prin acest mod oferim publicului doritor de știință și carte, posibilitatea de înțelectualizare a muncitorului ocupat în tot cursul săptămânei. Cu aceste cursuri de educații morale ce se inaugurează cu începutul primăverei un proletariat intelectual, adică în sensul unei muncitorimi cultivate care va realiza învățătura sfântă, conformându-se cu sfaturile cărturarilor, a școalei moraliste ce revendică un drept privilegiat pentru pătura de jos și înrădăcinarea idealului moral pe câmpul societății.

In raport cu credința acest principiu etic, a fost dezvoltat de rabi Eliezer ben Azaria, ce găsește o asemănare foarte justă desvoltând aceasta cu o comparație simbolică: un arbore care are crengi puține dar în schimb rădăcinile sale sunt multe, și toate vânturile din lume nu-l vor putea mișca din locul lui. Prin urmare după părerea lui virtuțile și faptele bune formează rădăcinile multiple ce fortifică poziția arborelui.

Noi am putea adăuga că poporul de jos formează rădăcinile arborelui, genealogia națiunii și a colectivităței. Pe aceste rădăcini se sprijinea trănicia spiritului tradițional milenar.

De aceia deviza din tratatul Avot, s-ar putea rezuma într-o singură maximă: *totul pentru popor*. Căci credința fără mulțimea religioasă e non sens. Toate sforțările talmudiștilor au fost îndrep-

tate pentru a înzestră clasa de jos cu o carte mică răspândită pe tot globul nostru în zeci de milioane de exemplare. Nu există pe lume un tratat moral atât de răspândit, ca Pirkei Avot.

Bineînțeles datorită faptului că această operă a fost înglobată în cartea noastră de rugăciuni. E deci modul cel mai eficient de a obține o carte scumpă și prețioasă.

ACESTE MAXIME și aforisme nu sunt regule și legi pentru alții. Înainte de a fi recomandate altora, ele sunt mărturisiri din experiență proprie. Si acela ce crede că există o diferență între teorie și acțiune, să-și amintească că orice cuvânt și sfat din această operă, constituie nu o imagine ci însuși actul practicat de ei.

Faptele lor vorbesc prin graiul lor cultural. Un edificiu mare și grandios a fost înălțat de Hahmei Israel de către cărturarii noștri într-o carte de morală minusculă și după cum am accentuat o bibliotecă universală un tezaur pentru toți și mai ales pentru înțărirea și dezvoltarea rădăcinilor credinței în clasa de jos, ce a fost în toate timpurile cea mai devotată și credincioasă tradiției noastre religioase.

Cu evlavie și dragoste sfântă învățăm aceste maxime scurte ce conțin o filosofie întreagă. Gustul literar specific evreesc se manifestă în mod vădit de expoziția anuală a cărței și cugetării noastre precum și a ideilor cări sunt realizate ca comandamente zilnice.

In afara suflă un vânt profan, iar noi aici pe frontul cultural, elevi adolescenți voluntari înscriși. Aici în ansamblu unui auditoriu plin cu spiritul cultural inghesuind strânsi în jurul conferinței aspirăm atmosfera literară de „Avir Hatora“ consemnatul aerului mărgăritărelor a slovor sfinți. Se întind rădăcinile culturale în masele largi ale poporului cărții. Se dezvoltă Pirkei Avot partile de înrudire între „Avot“ arborele genealogic al părinților prin „faptele copiilor“, precum zice profetul Ieremia „In anul de secată, nici nu începează de a face fructe“. **בשנת בזורת לא ימוש מעשות פרי**

STEAGUL JUDAISMULUI

אשר י לדותנו שלא בישה זקנתנו.

Ferică de tinerețea noastră, ce nu a rușinat bătrânețea noastră.

(Talmud)

Mireasma sărbătoarei colibelor e închinată cu o zi festivă dedicată vechei culturi și civilizațiunii ce e apurarea nouă.

Pe uliță cerească înaintează copilașii ce port voinicesc un steag. O singură zi fericită pe an când copilul unui popor fără patrie, arborează un drapel. Ideia noastră e ca Simchat Tora ar putea fi deadreptul numită sărbătoarea copiilor. שמחת תורה ושמחת לדי ישראל

Stindardul cultural ce fălfăie astăzi atât de impresionant în brațele poporului nostru, e atât de semnificativ, având o deosebită însemnatate mai ales pentru comentarea ultimelor evenimente din țara lui Hitler.

Aiurea, s'a interzis coreligionarilor noștrii arborarea drapelului nazist. Și dacă unii s'au înpăimântat de legile votate la Nurenberg, noi credem c'ar trebui salutat inițiativa nazistă.

Dece oare să fim condamnați a îmbrățișa un steag ce e străin sufletului nostru, dece oare să ne închinăm, la drapelul idolatric al lui Wotan, și al crucii încârligate dece oare să fim obligați a iubi o patrie ce refuză iubirea noastră.

Filosoful evreu Herman Cohen a vrut să demonstreze că există chiar o înrudire între Judaism și cultura germană.

In istoria eroică a Judaismului e întipărit martirul tinerilor din Babilonia ce au refuzat de a se închină chipului de aur înălțat de Nebucadnețar. Cartea eroilor a înscris, cu litere de aur pe tinerii camarazi ai profetului Daniel ce au primit cu bucurie aruncarea lor în cuptorul de foc, de căt a se supune urgiei și nebuniei idolatrice. Demnitatea evreismului ce e vecinicia nu va capitula în fața psihozei canibile ce e trecătoare.

Tineretul evreu din Germania, ce veacuri întregi a con-

RABIN M. GUTMAN

7

sacrat jertfe pentru un ideal străin nouă, se va redeștepta pentru o chemare sfântă, această sărbătoare care inscria cu titulatura de „a'cheret tich lachemi“, adică o festivitate de servire a propriului ideal, mobilizare sub drapelul nostru.

Copilași noștri din Occident ce au fost instrăinați de cultura milenară fiind îndreptați spre prăpastia asimilării în Simchat Tora din acest an vor depune din nou jurământul steagului sfânt al Torei.

Hag Haasif sărbătoarea culesului trebuie să fie în acelaș timp un adevărat „Haasif“ de reunire a tuturor copiilor noștrii sub steagul minunat al culturei și credinței noastre, căci în limba sfântă „Nes“ înseamnă „steag“ și „minune“. Întrădevăr e o minune cum a putut rezista până astăzi acest steag al Torei??..

Sărbătoarea veselă de Sucot e înpodobită de ornamente naturale precum grășete lectura acestei sărbători „Să vă luați fruct dintr'un arbore frumos, ramură de fenic, ramură de arbori tufoși și salcie de părâu și să vă bucurați înaintea lui Dumnezeu șapte zile“.

Tineretul nostru e acel fruct a araborelui. Simbolul comparațiunii și ideii de asemănare spirituală descrise de noi, ne-ar putea sugera ca decorul frunzelor plantelor și palmierul ce sunt ornamentele festive ale sărbătoarei corturilor, reprezentă în mod excelent și simbolic tineretul nostru vioiu. Acest motiv de aspirații culturale al tinerimei, ar fi inspirat și pe psalmistul, psalmul 144, ce zugrăvește un portret celebru, afirmând cererea neamului nostru „ca fiți noștri să fie ca plantele ce cresc în tinerețea lor. Ferică este poporul căruia va fi binecuvântat astfel“:

Tinerimea noastră reprezentată prin simbolul de ramuri, palmierii cu infățișarea lor măistoasă ce arborează în înălțime steagurile Torei. Adevărate bucurii și veselia noastră e coordonată de frumusețea naturei. Creațiunea întreagă trebuie să participe la veselia lui Israel. Mântuirea lui Israel, după profeția lui Isaia, va fi sărbătorită și simțită și de arbori, „Izbucniți în chiotele munților, pădurii și arborii dintr'unele, „căci Dumnezeu a izbăvit pe Iacob“.

Să înălțăm sărbătoarea veseliei, sărbătoarea naturii la

o sărbătoare festivă a tineretului. Ce este ramura principiară de „căpot temarim“. Să înălțăm steagurile luminoase ale copiilor noștri ce fălfăie astăzi în curțile noastre. Să reînnoim vechea horă a evlavioșilor hasidimi din Ierusalim ce dansau în străzile cetăților sfinte cu imnul sfânt de slavă. „Ferică de tinerețea noastră, ce nu a rușinat bătrânețea noastră“ Să primim în Simchat Tora cu evlavie și entuziasm religios defilarea cercetașilor noștri cu al nostru și al lor steag de credință, steagul Torei și al Judaismului. דגל תורה והיהדות

ROS HASANA

וַיְהִי קֹול הַשׁוֹפֵר הַוּלֶךְ וּזְוקָם מָאָד
משֶׁה יְדַבֵּר וְאֵין נָנוּ בְּקוֹל.

Si sunetul șofarului răsună din ce în ce mai tare, Moisi grăia și Dumnezeu îi răspundea cu voce tare.

(Tora)

Zilele distințe pentru a ne trezi prin instrumentul șofarului din boala somnului a unui an întreg și de a ne deștepta din pasivitatea noastră zilnică. O mișcare spirituală pe străzile evreiești, părinți și copii parăsește casele lor și se îndreaptă spre casa poporului, casa Domnului. Iată o zi înălțătoare în care e realizat precizerea profetului Moisi. „Voi stați astăzi înaintea Dumnezeului vostru, copiii semințelor voastre, bătrâni voștri și diregătorii voștri toți bărbații lui Israel, copiii voștri, femeile voastre și străinul tău care e în mijlocul taberei tale“... אַתָּם נִצְבִּים הַיּוֹם כָּלֶכֶם

Și când reflectăm asupra ultimelor cuvinte din acest pasaj citat, ne punem întrebarea: cine e „străinul tău“ amintit de Tora?

Da fraților! „Străinul tău din mijlocul taberei tale“ suntem noi însuși ce ne-am înstrăinat din legile strămoșești. Cât de dureș roș e aspectul acelor străini din tabăra noastră, ce au înstrăinat pe copiii lor dela învățătura Torei. Priviți la tragedia celor ce se prezintă în ziua judecăței în casa Domnului fără a putea ceta-

rugăciunile, arătați-mi o ființă mai tragică de căt a unui suflet ce nu știe a se ruga la Atot puternicul...

Numărul „străinilor noștri“ din acest an e atât de mare și intrece prin valoare numerică, obișnuitul număr de înstrăinăți ce se infățișează anual în această zi. Veți înțelege că ne gândim la soarta tristă a fraților din Germania cari aproape două veacuri au trăit înstrăinăți.

Profesorul Geršom Salom dela Universitatea ebraică din Ierusalim care a făcut o călătorie de studii în Germania și Franța în vara anului 1946, în raportul său publicat recent constată că la evreismul german a dispărut complet ori și ce urmă de asimilism, cu toții sunt însuflați de idealul național, de reinicioarcere în țara sfântă și cultivarea Judaismului.

Deplângem condițiunile tragice și evenimentele triste din cari au revenit în tabăra lui Israel. Cu toată inima și mila noi primim pe străinii noștri în mijlocul taberei noastre. Odată reintorsi în casa de rugăciuni, și se găsesc în mijlocul nostru, ei incetează de a fi considerați ca străini. Încetul cu încetul ei vor deveni evrei integrali și complecți.

Această zi de Ros Hasana e prima zi de normalizarea vieții noastre religioase e o zi de auto impunere în care ne facem programul nou în an intrat în viață. Imperativul categoric de auto impunere sună textual și proclamă în aceste zile de înregimentare: aminteșteți de simbolul astronomic al lunei Tișri acesta e semnul de balanță și această balanță, îți propăvăduești; cântărește faptele tale înainte ce le săvârșești și vei fi sigur că nu vei greși. Socotește bine paguba ce-i cauzează o „aveiră“, o călcare a legii, și căștigul cel mare al unui premiu pentru faptele bune de „mitzwot“.

Medicina ne învață că pentru sănătatea omului e bine să ne cântărим din lună în lună, urmând a vedea ce am pierdut sau căștigat din greutatea noastră corporală. În toată lumea se găsește aproape pretutindeni instalate cântare automate pentru a servi cântărirea valoarei corporale. Si medicina morală și spirituală a poporului nostru, a recomandat în luna Tișri balanța cerească și în acest cântar moralistic ce constituie sinagoga ne putem cântări slabiciunea noastră sufletească, să întărim sufletul nostru atât de decăzut. Aceasta e simbolul lui „Moznaim“ balanță din această lună care

ne învață să îngrijim de spiritul nostru. De ce oare să nu ne conformăm la tămăduirea spirituală de cântar simbolic.

Zilele acestea trecând printr'o stradă principală am observat un Tânăr coreligionar staționa în fața unui cântar automat aruncând o monedă în automat.

Eram foarte mișcat și impresionat de Tânărul confrate ce are grija a se conforma prescripțiunii medicale, mă apropiam de el și-i pusem întrebarea: când ai să te cântărești de valoare morală. Și Tânărul mișcat de ideia sugerată de noi părăsi cântarul automat, scoate în grabă o monedă de o sută de lei mă urmează și se roagă: Rabi! arătați-mi un cântar spiritual unde să arunc această monedă de argint vreau să mă cântăresc din punct de vedere moral. Din depărtare am ochit o figură slabănoagă a unui Tânăr sărac ce învăță Tora. Mă îndreptam cu pași mari spre acest Tânăr sărac și ne adresam Tânărului cu moneda în mână: În rugăciunile noastre de Roș Hașana învățăm o regulă că trei factori îndreptează în spăt calea adevărată a credinței: Tṣuva-reîntoarcere, Tfila-rugăciunea și Zedaka-caritatea; fără Zedaka nu ne putem cântări; aruncă în buzunarul acestui sărac moneda, aici e cântarul moral... Și Tânărul arunca cu mulțumirea sufletească că a găsit mântuirea.

Întâmplarea aceasta nu e o poveste, e o realitate ideală, ea trebuie să fie exemplară. Și în sunetul șofarului să ne amintim că „Moise grăia“ și graiul lui Moise este viu în sufletul tineretului studios din Eretz Israel prin vocea conducătorilor spirituali, urmășii lui Moise. Și numai atunci când poporul e treaz și deșteptat la glasul șofarului adică graiul lui Moise, la spiritul Torei care numai Majestatea Sa Tora și mandatarii ei cărturarii noștrii sunt adevărați reprezentanți de silich ūbur a lui Am Hasefer, numai atunci când vom înțelege sunetul șofarului și vom îngriji de nevoile lui Talmidei Hahamim de literații noștrii, cererile și rugăciunile noastre vor fi aprobate precum e scris în Tora.

Si Dumnezeu va răspunde lui Israel prin vocea tare.

RENASTAREA RELIGIOASĂ

דָרְשׁוּ ה' בַּהֲמִצָּאוֹ קָרְאָהוּ בְּהֵיָתוֹ קָרוֹב.

Căutați pe Dumnezeu, când e de găsit, chemați-l când e aproape.

(Profețul Isaia)

Astăzi în ziua sfântă de „Iom acados“, la o manevră anuală la care sunt concentrate toate forțele vii ale obștei.

O zi dininctă, în care suntem martori la o mișcare religioasă, unică din tot cursul zilelor anului. E o zi de reculegere, pentru recreația puterei dinamice pentru anul nou învelit în mister.

Poporul credinței se află adunat în locașurile sfinte pentru a prezenta declarațiile de mărturisire asupra nelegiuirilor noastre săvârșite ca ființe slabe, ce n-au putut învinge sau a pune rezistență îndemnărilor criminale ale ispitei.

In ziua iertării avem curajul să înșirăm și să destăinuim păcatele noastre fiind înzestrați cu o promisiune solemnă și divină precum e scris, „căci tu ești îngăduitor lui Israel și iertător triburilor lui Ieșurun“. Deci numai în fața acestor asigurări, noi cedăm și deschidem inima noastră, bătând loviturile de trezire peste inima noastră în şireagul listei de „al het“.

E prima ocazie de unire sfântă, când se asociază mâinele și inima, și acești membri principali ai organismului nostru se unesc pentru un protest comun, în contra greșelilor preconizate făptuite de noi. Mărturisesc, că avem o particularitate de a ne opri la primul al het. Nu putem trece peste această mărturisire care conține după părerea noastră în textul ei o problemă frapantă. Nu știu dacă ar mai exista pe lumea noastră, un neam ca al nostru care ar putea să ridice mâinele în sus, și să ceară îngăduință pentru un *al het beones*, pehtru păcatele ce le-am săvârșit „fiind siliți“ la aceasta.

E un strănic motiv de achitarea și radierea nelegiuirilor noastre, căci într'adevăr toate națiunile din cosmosul nostru se bucură și dispun de liber arbitru, toate neamurile beneficiază de o libertate și autonomie absolută. Pe când numai obștea noastră e supusă tuturor legiuirilor, sau mai bine zis, nelegiuirilor dictatori-

ale ce împiedica pe evreul credincios de a exercita în mod liber prescripțiunile Torei.

Suntem sclavii diferitelor condițuni economice înăspriate și datorite cauzei determinate, avem dreptul să plângem pe acest „al het beones“ ce e oglinda reală asupra suferinței și mizeriei, a vieții anormale a Galutului.

Tradiția noastră a fixat o pedeapsă exemplară și unică, stabilind o normă de 40 de lovituri de malcas. Pe vremurile vechi acest sistem al unui regim special, pentru a simți în mod individual nevoie de ispășire și de îndreptarea drumului vieții, era deci îndreptățit loviturei de malcas.

Dar avem noi oare nevoie de aplicarea de sancțiuni individuale pe când judaismul primise lovituri de „malcas“ ce au trecut numărul atât de îngrozitor.

Cine ar putea enumăra suferințele atât de proverbiale al obștei noastre în cursul anului trecut. Probabil că avem dreptul a acorda dispensă individual și general căci Israelul a fost destul de lovit... În schimb am prefera de a cere mai multă generozitate, ascultare și supunere respectabilă față de legile Torei.

Să fim atenți la chemarea sfântă ce recomandă desrădăcinarea ignoranței aceluia „al het“ atât de vătămător, de nesocotirea părintilor și nerespectarea învățătorilor. Fie deci permis de a spune adevărul că numai din cauza necinstitiei învățăturii părintești, situația noastră devine tot mai deplorabilă și se agravează din an în an.

Cărturarii noștri ne învață că de Iom Kipur e o zi fericită pentru neamul nostru căci această zi e unică în an, în care Satana e oprită de a acuza sau a învinui pe fiu lui Israel, în această zi Satana n'are cuvântul. Si noi, care toate suferințele noastre sunt pline de acuzări și învinuiri false ce se răspândește zilnic de Satana antisemită, prin jertfe de credință am putea obține generalizarea și permanentizarea acestei garanții și favoare pentru toate zilele anului, ca Satana să fie oprită de a mai ataca cu propagandă de ură antisemitară pe turma pașnică israelită.

In acest an această cerere e un deziderat just al populației prigonite ce e îndrituită, ca anul nou ce intră spre fericirea obștei, să fie un an în care să inceteze campania satanică. Să fie deci interzis Satanei orice acuzații în cîtreasă poporului Dumne-

zeesc. In acest sens dorim că ideia comentată de noi, apărarea sub înaltul patronaj al părintelui cerescce urmează a împlini ruga noastră de realizare a lui „Iom Lașana“ adică dreptul zilei sfinte să fie generalizată pentru toate zilele anului.

E demn de remarcat declarația și programul lui Albert Cohen, fruntașul evreimei franceze, publicat în *La Revue Juive* „Nous croyons à la naissance d'un vrai romantisme jaillissant d'oeuvres de temperament juif et moralles“.

Având în vedere, că nobletea și gradul de cultură al unui popor se distinge prin gradul de religiositate și modul de credință, o datorie sfântă ne incumbă să transformăm manevra religioasă de Iom Kipur, precum și a tuturor forțelor vii, concentrate astăzi într'o armată permanentă de credincioși și devotată idealului mareș de credință nețârmuită în Dumnezeul oștirilor lui Israel. Aspirăm că începând de astăzi, anul nou să fie un an de fericire morală și de renașterea religioasă pentru neamul lui Israel.

RĂZBOI ȘI PACE

תְּקֻעַ בְּחִזְדֵּשׁ שָׂופֶר

Sunați în luna nouă din Sofar, la inceputul lunei pentru ziua sărbătoarei noastre. Căci aceasta e legea pentru Israel așezământ Dumnezeului lui Iacob.

(Psalm 81)

Prima zi a lunei Tișiri — e după cronică tradițională, — ziua renașterei lumii noastre. Ar fi de dorit că această zi să fie sărbătorită de întreaga plăsmuire, această zi ar trebui să fie decretată ca o zi de veselie, dar având în vedere configurația politică și haosul diplomatic, ziua judecăței e tristă, având altă însemnatate; veselia de astăzi e lirică asociată de lacrimi.

Lumea politică a țărilor și creaționea întreagă e zguduită astăzi înaintea tronului împărăției Dumnezești căci o februarie răzbăinică s'a întins; din toate laturile pământului se aude vocea satanei, strigătul setei de sânge; în vetele celora ce

vor pace, domnește o psihoză pesimistă și în genere e o deziluzie însășimântătoare. Pe buzele tuturor e o singură întrebare, ce va aduce ziua de mâine? Păsim oare spre un an de războiu?..

Deobicei, sunetul Șofarului e semnalul bucuriei, e sunetul ce anunță nașterea unui an nou. Dar în acest an sunetul și trâmbița Șofarului deșteaptă ecoul înfricoșat a unui alt sens precum e scris în Tora „*și tot poporul din tabără e însășimântat*“. *וַיָּחֹרֶד כִּל הָעֵם אֲשֶׁר בְּמִהְנָה*

Nu sunt oare aceste sunete lirice semnalul de alarmă a unui războiu apropiat?

Globul pământesc are aspectul sinaian, al unui vulcan de munte fumegând. Omenirea întreagă și societatea Națiunilor nu poate stinge focul războinic a aceluia munte fumegând italo-abisinian. Niciodată, mai mult ca în acest an, înțelegem adevăratul sens al rugăciunei lui Rav, ce o rostим anual în rugă de Musaf. În toate locașurile slavei Dumnezești se înalță în acest an, cererea pentru pace, căci ziua de Roș Hașana, e sorață ca o zi decisivă pentru soarta tuturor statelor. „*Weal amdinot bo iamer*“... *וְעַל המִדְינָה בָּו יָאמֶר*

Cine oare dintre noi va putea trece rostirea acestei rugi fără a se resemna și fără a se gândi la potopul de sânge ce amenință cu revârsare. În toate casele de rugăciuni se va vârsa lacrimi fierbinți pe foliantele atât de mișcătoare ale lui „veal amdinot bo iamer“... Căci astăzi se hotărăște soarta țărilor.

Niciodată mai mult ca în acest an această rugă e atât de actuală, această rugăciune pentru pace adresată către Domnul oștirilor care se termină prin manifestul de pace „Așa să aperi pe poporul tău Israel cu pacea ta“. Conflictul italo-abisinian ce n'a putut fi aplanat de înalta instanță a Ligii Națiunilor din Geneva urmează a fi aplicat de însuși judecătorul suprem al lumii.

Talmudul afirmă, că fiecare națiune are un înger în lumea cerească, ce reprezintă și apără poporul său înaintea tronului Dumnezeesc. Așa dar luând în considerație această idee înginoasă, noi suntem convinși că în ziua de astăzi se va dezbată la bară justiției supreme, procesul italo-abisinian. Îngerii națiunilor se vor prezenta în ziua judecății pentru a răpunde cauza

ce a determinat un războiu de hegemonie și îspită de stăpânire în împărația care de fapt nu aparține nouă. Nu e oare un abuz de încredere din partea locatarilor, a națiunilor, ce vor a pune stăpânire peste țări și mări ce e proprietatea exclusivă a creatorului, a lui Dumnezeu.

In seara de Roș Hașana, noi respingem ideia de dominație pe această lume. În această seară de anul nou, în care se prezintă îngerii națiunilor, noi reînnoim proclamația solemnă a unui mare rege celebru prin cuceririle sale, distinsul rege David ce prin cântecele sale de credință a cucerit prin psaltele lui lumea întreagă în vecii vecilor.

Cât de înălțător e psalmul 24 *לְדוֹד מִזְמָר* ce este cântat cu o melodie dulce în toate sinagogile și casele de rugăciuni, în care marele rege cuceritor, cuceritorul inimii lui Israel condamna instinctul egoist de stăpâniri. Se reîncește cântecul harfei lui David care zugrăvește imaginea vie și pătrunzătoare ce proclama în limba sfântă, limba îngerilor „laašem aaretz umloia tevel veioșvei bo“ către Dumnezeu aparține pământul, lumea și toți locuitorii ei

In seara de Roș Hașana noi depunem la tronul Dumnezeesc declarația de supunere la împărația cerească. În ziua judecății națiunilor, poporul Dumnezeesc e primul care prin psalmul 24 „L'David Mizmor“ înaintează declarația solemnă la tronul Dumnezeesc pentru pace între popoare, aceasta constituie o manifestație publică în favoarea idealului păcii căci după concepția talmudică *בְּלֹשׁ* „pacea“ e numele regelui regilor. Numai prin „pace“ ce e simbolul numelui Dumnezeesc noi recunoaștem atotputernicia creatorului.

Poporul lui Israel e direct interesat în desfășurarea procesului între îngerii națiunilor ce se prezintă în ziua judecății, căci conflictul italo-abisinian a încercuit și țara sfântă în urma evenimentelor de pe frontul negru. Palestina trece printre criză mare. Reclădirea țării sfinte suferă de pe urma acestui război oriental ce amenință orientul. De aceia Israelul mai mult ca orice alt popor va înalța în acest an cu evlavie rugă pentru pace între popoare. Izbuti-va Israelul de a izgoni norii războinici ce întunecă orizontul lumei?

Aceasta depinde de modul în care vom înălța rugăciunile noastre, de vor fi ele cu temperament și căldura sufletească, succesul idealului păcii e asigurat. Astăzi e o zi decisivă pentru soarta națiunilor, „ziua judecății“ e menită a deveni „ziua păcii..“

De va hotărâră părintele ceresc pacea între neamuri și țări atunci în zădar toate amenințările dictatoriale de stăpânire, în zadar manevrele, pregătirile de războiu căci anul născut astăzi va fi binecuvântat ca un an de pace pentru toate națiunile lumii.

Ideia noastră e că sunetul Șofarului e semnul bucuriei, semnul nașterei unui an de pace. În lumea îngerilor va avea loc astăzi un match, o luptă crâncenă între îngerul războiului și îngerul păcii. Sunetul Șofarului trezi-va omenirea la o împăcare, deștepta-va idealul păcii între națiunile agitate și ispitite de stăpânire pământească.

Fortarea Ierihoului a căzut în fața trâmbiței șofarului sfânt. Fie voia Lui Dumnezeuască ca la sunetul șofarului îngerul războiului să fie învins și zdrobit precum căzut-au fortăretele Ierichoului, așa căde-va îngerul războinic. Si se va realiza în mod remarcabil profeția lui Isaia.

„In ziua aceea se va suna din „șofarul cel mare“, și veni vor acei ce s-au pierdut prin tara Așur și cei surghiuniți în tara Egiptului și se vor închîna înaintea lui Dumnezeu pe muntele cel sfânt din Ierusalim“.

FRAȚI REGĂSITI

Dedicat iubitului meu frate repatriat,
istoriograful Hasidismului.

Rabin M. I. Gutman-București

Istoricul emigrărilor lui Israel constituie teren atât de vast pentru studiul antropologic al diferitelor comunități sau acele triburi din epoca biblică până la grupurile compacte de israeliți împrăștiați în toate colțurile lumii.

Vor veni acei pierduți prin Așur și se vor închîna lui Dumnezeu pe muntele sfânt din Ierusalim. (Profetul Isaia).

Spiritul profetic a însărcinat pe emisari emigranți de a reflecta pretutindeni o lumină sfântă. În sânul inimii lor a fost sălășuită această învățătură purtată cu atâta iubire sufletească peste mări și țări.

Cultura acestor emigranți a pătruns cu milenii în urmă în Continente și țări depărtate, în acele locuri unde abia în secolul prezent, — datorit acelor condițuni excelente de comunicații, civilizația a putut lua contact cu rase și țări nestudiate.

Salmanasar regele Asiriei care acum 2600 de ani a distrus regatul celor 10 triburi din Israel, a obligat pe cetăteni de a părăsi țara străbunilor aducându-se în regiunea Halach și Habor; el n'a știut că istoria omenirei a rezervat un important rol cultural acestor exilați. Așa am format prima expediție care a străbătut ghețurile întunecoase ale popoarelor primitive și după cum este scris în carteau Moise. *Nu va începe coloana luminii a poporului în timpul noptii.* Cu aceasta Hamud Haheș coloana luminii am străbătut noaptea adâncă Diasporică.

Fapt istoric de nemărginit e că caravana celor 10 triburi a semănat cultua noastră pe toate continentele începând această acțiune încă sub timpurile primului Bet Hamicdaș. Abia atunci când s'a întâmplat acea nenorocire prevăzută de profeți și israeliții au trebuit să părăsească țara lor, și când cu lacrimi de sânge și-au luat rămas bun dela patria-mumă ei au jurat credință pentru religia Dumnezeului părinților și cuvintele profeților să fie păstrate cu sfîrșenie.

De pe urma acestui dezastru Profeții au deșteptat în rămășița din regatul lui Iuda o mișcare religioasă de reinnoare la spiritul biblic, așa a fost influență înrăurită de pe urma doliului național.

Când învățasem la școala talmudică cartea Regilor și ajunsem la capitolul unde e descris exilul celor 10 triburi plângem atât de mult și-mi închipuiam cât de mare era această nenorocire; și îmi puse întrebarea dacă Patriarchul Iacob care a pierdut un singur fiu din cei 12 fii ai săi ducea cu inima înduioșată acest doliu până la regăsirea lui. Si noi care am pierdut 10 triburi din cele 12 triburi doliul este de 10 ori mai mare.

In ultimul timp s'a regăsit în insulele oceanului Indian o comunitate de israeliți cari numără 15.000 de suflete și acești „Bnei Israel“ din India sunt urmașii celor 10 triburi pierdute. Familia Sason din Bombay cheltuește anual milioane de pfunzi sterline pentru ajutorarea și cultivarea fraților regăsiți.

Timp de 1800 ani aceste colonii de Benei Israel au fost complet izolate neavând nici o legătură cu frații lor. Cu 18 secole în urmă un grup de Israeliți, descendenți celor 10 triburi cari avea reședință în Arabia, fiind prigoniți de beduini, au plecat cu un vapor pentru a găsi un loc de refugiu. Pe drum însă, lângă insulele oceanului Indian, din cauza unei furătuni vaporul a fost distrus, majoritatea călătorilor au murit, a rămas în viață numai 14 suflete.

Pe această insulă ei au înmormântat pe frații și părinții, și împrejurul acestui cimitir s'a stabilit această colonie care ca și legendarul Rominson a știut a forma o colonie Israelită care fără carte Bibliei și fără nici carte scrisă, numai datorită amintirilor au păstrat până azi legile principale și sărbătorile. Și cu cele două cuvinte de *Sma Israel*, cu acest semn al ordinului spiritual ei au fost înșuflați timp de 1800 de ani.

O singură dată în acest interval în sec. X-lea un călător israelit David Rahbi a auzit în India vorbindu-se de *păzitorii de Sâmbătă*, cu multe sacrificii el ajunge aici și găsește o populație care respectă legile de cașer amestecul de carne și laptele aparte, circumciziunea și respectarea Sâmbetei la aceasta se rezuma religia lor.

Rugăciunea lor era *Sma Israel*. „Ascultă Israele, Domnul Dumnezeul nostru Dumnezeu e unul“ (Tora). Amestecul cu alte triburi interzise. Și când ne gândim că frații pierduți din India au putut conserva caracterul căminului Israelit, respectarea Sâmbetei și cașer, aceasta fără cărțile sfinte de Tora și Talmud. Și ai noștrii, Israeliți europeanii, care cu o literatură atât de religioasă și o meștenire culturală atât de bogată și totuși în câte căminuri nu se respectă nici legile principale respectate de frații pierduți din India.

Dela David Rahbi până la familia Sason ei au continuat de a trăi izolați. Din cauza ocupației Englezilor ei au fost

nevoiți de a părăsi coloniile lor. Cu ajutorul familiei Sason s'a stabilit majoritate din acești coloniști la Bombay unde lucrează la diferite fabrici. Astăzi li s'a înființat școli unde după 1800 de ani învață acele învățături sfinte ale Torei. Pentru Studenții lor s'a înființat la universitatea din Bombay, o catedră de ebraică.

Intre limbele predate la această Universitate, ebraica ocupă locul al 2-lea. Tineretul lui *B'nel Israel* din India se pregătește de a se reîntoarce în țara sfântă.

Acea aspirație sfântă de regăsirea fraților pierduți îmbrițașă cu atâtă dragoste frătească de profetul Isaia care vestește măntuirea finală din zilele din urmă vor veni cei pierduți care cu singura parolă de unire a israeliților *Sma Israel*. Ascultă Israel Domnul Dumnezeul nostru, Domnul unul este și cu această parolă ei au putut rezista până în ziua de reunirea a tuturor fraților pierduți și se va adeveri precizarea lui Isaia că: *Vor veni cei pierduți prin Așur și se vor închiinde la Dumnezeu pe muntele cel sfânt din Ierusalim*".

NEAMUL PROFETILOR

מי יתן והי' כל עם ה' נבאים.

Prin profet Dumnezeu a eliberat pe Israel din Egipt și prin profet el continua a fi păzit.

(Profetul Osea)

S'a scris și se va scrie despre rolul profetismului în literatură biblică și influența profetilor asupra conaționalilor. Mulți scriitori evrei și neevrei au căutat să lumineze această problemă, dece profetii sunt o creație divină, și s'a manifestat numai și numai la Israeliți? Dar nici până azi nu s'a rezolvat această întrebare.

Opinia noastră e că trebuie să căutăm răspunsul chiar la feții însuși. Și într'adevăr cine oare mai mult ca un profet e

în stare să ne lămurească? Avea Israelul nevoie de această mișcare profetică?

Să stabilim deci un adevăr istoric, că în definitiv gloria istorico-biblică a început înflorire prin Moise, servul lui Dumnezeu, profetul eliberării. Si aici până la restaurarea al doilea Tempiu, școala profetică își continue influența ei, fiind pulsul și promotorul bucuriilor și suferințelor. Începând cu Moise, Profetul era însemnat ca simbolul viitorului. Toate privirile poporului erau îndreptate către „văzătorul“ ce era considerat ca cranicul ceresc între pământeni „Supraomul nu acela visat de Nietzsche, ci acel realizat de profetism. Prin crearea școalăi profetice, opera maestrului Moise, am obținut educarea unui tip reprezentativ de „supra-om“.

Profetul Oșea împrovizat cu o vedere clar profetică ne explică prinț'o ochire istorică utilitatea unui asemenea fruntaș divin pentru poporul cărții. Iată deci mărturia ingenioasă, incontestabilă a lui Oșea ce mărturisește: „Prin profet Dumnezeu a înălțat și eliberat pe Israel din Egipt și prin profet el continuă a fi păzit“.

Așa dar profetul în plin exercițiu al funcțiunii sale, a rezumat în câteva cuvinte mișcătoare și caracteristice, oglindind istoria noastră prin mișcarea profetică, căci nu putem studia istoria sfântă milenară fără operile profetilor. Punctul de vedere cel mai interesant e că profetul Oșea prevede că continuitatea noastră depinde de soarta profetilor, căci prin profet, el, Israelul va fi păzit.

Cuvântul autoritar a lui Oșea că spiritul profetic trebuie păstrat și conform cu concepția profetului avem datoria de a pătrunde cu lumina lor în masele largi. E nevoie de o acțiune de regenerare și deșteptarea unui curent pro-profetic pentru studiu și aprofundare în cărțile lor.

Pretutindeni, pentru întărire și menținerea integrității comunităților risipite, și a fraților prigoniți și pentru copiii noștri persecuati și respinși în anumite țări cu legi ultra moderne ce comandă în stil faraonic aruncarea copiilor evrei și îndepărtarea lor din școlile statului, să răspundem nu prin răzbunare, ci prin conservarea culturii profetice print' o răspândire a învățăturei lor. Tineretului nostru să-i deschidem șco-

lile noastre cărțile sfinte ce au rămas izolate și singuratică în acei colț uitat, în proverbialul „Keren Zaviot“ ele trebuie să împodobească masa noastră de studiu, ele trebuie să fie singura zestre intelectuală a fiicelor noastre. Lectura profetică să devie iarăși hrana noastră zilnică.

Si când e vorba de magnificența acestei literaturi, a luminei superioare din doctrina profetică, e bine să amintim acel pasagiu prozaic, pe care un mare sociolog Emil Durkheim îl citează din opera „Les prophets d'Israël“ a istoricului Darmstater, și sociologul vede în acest fragment oglinda spirituală a profetilor. Iată ce scrie istoricul evreu: Nenorocit este acel savant care începe să trateze lucrurile Dumnezeirei, fără să aibă în fundul cunoștinței lui, în pătura ascunsă și instructibilă a ființei lui, acolo unde doarme sufletul strămoșilor, un altar recunoscut din care se ridică din cînd în cînd un miros de tămâie, un rând de psalm, un strigăt dureros sau triumful pe care, copil fiind, l'a aruncat spre cer pe urma fraților săi, și care-l reduce în împărtășire neașteptată cu profetii de altădată“.

Intr'adevăr plutește în această descriere plină de entuziasm, căldura evlavioasă, e un tablou de credință și religiositatea ce apare în fața noastră în forma ei adevărată. Plutește aci spiritul propovăduirei lui Habacuc ce rezumă credința judaismului la un singur principiu „Tadic bemunato ichee“, cel drept va putea trăi numai din bunul religiosităței. Trăind în spiritul credinței am putea întări organismul numai cu acest vitamin.

Numai așa am putea găsi un scop în viață. Cu acest sens de perfecționare al vieței am fi în stare să deschidem porțile încătușate ale vieței paradisale.

Acest ideal a deșteptat în Israel o mișcare de oameni suspuși de ființe superioare, creind şireagul de mărgăritar a pleiadei de profeti. În lumina acestui ideal ne explicăm stăruința lui Moise și inițiativa lui pentru crearea instituțiunii celor săptezeci de persoane mature, cărora le împărtășî din emanația lui divină. Iar când Iosua discipolul lui Moise observă că „doi tineri din tabără“ profetise în tabără, el indignat pe acești nechamați mai ales că chemarea la profetie era desti-

nate exclusiv celor bătrâni veterani de „Ziknei Israel“ și că numai cei bătrâni puteau beneficia de aceste favoruri.

Eldod și Medod reprezentanții tineretului deveniți profeti fără aprobarea maestrului trebuiau după spiritul legei condamnați, în acest sens a răvnit și insista Iosua. Dar Moise refuză condamnarea lor, ba mai exact el binecuvântează pe curagioșii reprezentanți ai tineretului, pe tinerii ce nu erau înscriși pe lista celor aleși. Aci găsim adevărul ecou ce a impresionat adânc pe Moise, încât el adaugă aprobarea lui prin rugă sfântă „Să dea Dumnezeu ca tot poporul dumnezeesc să fie profeti“.

Nu putem interpreta că dorința lui Moise era ca tot poporul să fie profeti. Dar idealul lui era ca neamul dumnezeesc să fie înscris în istoria civilizațiunilor cu titlul de „Am Anviimi“ poporul profetilor. Rugă lui Moise s-a realizat căci am rămas singura națiune ce am contribuit prin fii aleși, cu care se distinge Israel.

Am început istoria noastră prin profet după aprecierea lui Osea și la aceasta s-ar fi gândit Moise când a rugat ca neamul său să fie „Am anviim“. urmează deci că să ne conformată idealului de conservare a spiritului „uvenavi nișmar“.

Eldod și Medod au fost prototipii tineretului ce trebuie de găsit imitatori. E un imperativ categoric să organizăm cursuri de literatură profetică. Acolo îndrepturi emancipative tineretului nostru ca pe timpul lui Moise, aceste privilegii trebuie consacrate printre generație ce va îndemna de a purta diadema din rugă lui Moise păstrând cu sfîrșenie titlul nobil de „poporul profetilor“.

ECOUL MUNTELUI SINAI

בְּכָל יוֹם בַּתְּ-קֹול יוֹצֵאת מִהָּר חֶרְבָּה.

„In fiecare zi emană de pe muntele Sinai un ecou care anunță: Voi viețitorilor de calomnierea Torei“.

(Talmud)

Cine din noi știe de existența acestei stațiuni de radio-emisiune și mulți din noi care credeau că Radio-Ionia este

creațiunea ultra-modernă a sec. XX-lea vor fi surprinși de adevărata surpriză aflând cum cu milenii de ani în urmă a fost instalat acest post care transmite zilnic un avetism divin plin cu mila Dumnezească.

Și chiar în timpurile noastre de refacere a omenirei când comunicația sonoră a locuitorilor globului s'a desvoltat atât de spontan, încât pe masa ospățului frugal se găsește programul de radio care devine adevărata hrană spirituală zilnică, să nu uităm a fi atenți la cuvintele izvorâte din sorginte adevărului ce anunță zilnic: Vai sufletelor de calomniile și neleguiurile ce făptuiesc față de învățătura Torei.

E evident dacă cu ajutorul antenelor spirituale vom căuta și ascultători conformându-ne perceptului „Şma Israel“ ascultă Israele; atunci acest ecou sonor va trezi în noi dorul de învățătură și toți acei cari au lepădat învățământul strămoșesc se vor reîntoarce la Patria culturei, vor recunoaște că Bibila e comoara civilizației noastre antice și modernă: vom cita din carte de cărți versetul care glăsuește: *învățătura ce a poruncit Moise e moștenirea pentru comunitatea lui Iacob*.

Invățătura e într'adevăr moștenirea seculară și milenară și din generație în generație ea este via în graiul viu al tineretului nostru. Genile noastre s-au ridicat pe treapta cea mai înaltă a culturii umane datorită numai educației și învățământului biblic-religios care a creiat în sufletul copilului acel spirit de geniu specific atât de caracteristic.

Toți acei rătăciți și îndepărtați de izvoarele vieței care au părăsit programul nostru cultural, ei sunt calomniatorii Torei și către ei să adreseză acest „mesajiu“ zilnic de pe muntele Sinai rechemându-i la datorie.

Nimeni nu va întări că cultura era „Alma mater“ a noastră, învățătura era arma noastră și prin ea am păstrat și conservat tot ce era sfânt de generațiile premergătoare.

Echilibrul organic al credinței a găsit sprijin în învățătura care servise ca și spectrul solar pentru a lumina din casă în casă și propăvăduia calea dreaptă și lumina cu razele ei străucitoare întunericul vieței sbuciumate a celor suferinți.

Lumea aceasta a fost creată pentru cultivarea idealului

sfânt al Păcei. Toată învățătura bibliei a fost rezumată la maxima principală: „*toate cărările ei sunt cărări de pace*“.

Iată însă că trăim în momente agitate în care amenințări de războiu însărcină pe toți acei cari urmăresc programul Bibliei și toți acei cari caută a înflăcăra un nou războiu sunt calomniatorii păcei și către ei este adresată acea chemare văi! sufletelor cari vor să incendieze țările europene.

In această clipă, specia umană e asemănătoare unei insule plutitoare pe mare care caută adăpost de apărarea și odihna de salvare, de valurile nemiloase ce vor a distrugе ultima rămășiță a omenirei scăpată prin minune ca și corabia lui Noe de naufragiul războiului mondial.

Deaceia, depe muntele sfânt Sinai, unde Dumnezeu dăruí prima declarație a dreptului omului la viață, de pe muntele unde s'a consacrat formula „să nu ucizi“, pe acest munte unde s'a promovat idealul păcii, și s'a parafat primul pact de neagresiune între oameni, unde depe muntele Sinai emană astăzi un *sirigăt de alarmă* în contra acelora care instigă la război; Vai sufletelor de calomnia legilor Torei, căci biblia condamnă războiul.

Deunăzi, am văzut afișat o ordonanță pentru depunerea armelor. Bucuria mea era de nedescris, căci mi-am făcut o imagine ideală că într-adevăr ne apropiem de epoca de realizare mesianică. Dacă ordonanța în chestiune purta No. 2 eu fmi închipuiam că în curând toate popoarele lumii vor fi deșteptate de strigătul de alarmă al stațiuniei de radio-emisiune sfântă, și în toate țările civilizate se va afișa ordonanța No. 1 care datează cu obârșia depe muntele Sinai, cari își găsi ecou prin profetul Isaia: toate națiunile vor depune armele, vom realiza dezarmarea generală și spiritul păcii va însuflare pe toți.

Și se va împlini profeția lui Isaia că: „In zilele de pe urmă Muntele casei lui Dumnezeu, se va întemâia pe vârful munților, și se va înălța peste colini. Și vor veni la dânsul toate popoarele. Multe națiuni se vor duce și vor zice: Veniți să ne suim pe muntele Dumnezeesc la casa Dumnezeului lui Iacob. Și ne va învăța căile lor și vom umbla în cărările lui.

Căci din Sion va difuza învățătura și cuvântul lui Dumnezeu din Ierusalim.

Și el va judeca între națiuni, și va hotără între națiuni, și va hotără între popoare multe. Și-și vor făuri săbiile lor în instrumente de plug și lăncile lor în cosoare. Nu va mai ridica sabia un popor contra celuilalt popor. Și nici nu se vor mai deda războiului“.

TEMPLUL PORTATIV

מה טובו אהליך יעקב משכנתיך ישראל.

Cât de frumoase sunt corturile tale
Iacobe, și templele tale Israel!

(Moise IV)

Un filosof englez a zis „Ferică de poporul ce n'are istorie“ dar noi parafrăm: ferică de poporul ce are o istorie.

Fiecare clipă din zilele glorioase ale trecutului ne oferă amintiri plăcute din viața copilăriei naționale. Sâmbăta de azi, prima zi din luna Nisan e o zi de mare sărbătoare.

In această zi a primăverii, părinții noștri au sărbătorit în pustietăți inaugurarea primului templu portativ denumit „Mișcan“.

In regiunea stepară a stepelor pustii, între cer și nisip, triburile lui Israel au ridicat un altar sfânt credinței divine. Aici în pustiu un popor nomad și bejinar fără patrie, își ridică un templu portativ inclusiv cortul intrunirii. **אֹהֶל מוּעֵד**

Acest centru spiritual devenise înima organizației triburilor. Moise, maestrul divin, cu ajutorul arhitectului Bezalel care era exponentul cel mai reprezentativ al artei naționale, infăptuiesc o operă vecinică, care perpetuează acest monument istoric Mișcanul. **מִשְׁכָן**

In primele zile de prefacere glorioasă se manifestă în păturile adânci ale poporului dorința arzătoare pentru înălțarea unui edificiu mare, un sălaș sfânt în care se va statornici legătura perpetuă între Dumnezeu și popor.

Mișcanul și cortul intrunirii serviră drept locaș de comuni-

cație între popor și Dumnezeu consacrat prin arcul de alianțe ce se află în acest edificiu.

Când poporul tăbărăse atunci se odihni și Mișcanul! aşa își împărtășă soarta: Templul și poporul....

Era deci firesc și foarte natural iubirea nețârmuită dintre popor și Mișcanul. Când arcul de alianță era gata de plecare Moise se rugă „Scoală-te Dumnezeu și risipește pe dușmanii tăi“. Se impune deci ca la lumina amănuntelor redate de Tora să luăm act că Tabernacoloul era singura călăuză ce lumina drumul pustietății în tot timpul celor 40 de ani de pribegie.

Un profet care evoca cu ilustrație remarcabilă acest eveniment, exprima recunoștință și mulțumiră asupra modului cum israeliții și-au îndeplinit datoria lor, cu toate condițiunile grele ale mediului și dacă există un raport între vietă și mediu atunci și mai mult e demn de lăudat această viață într-o regiune unde natura e moartă. Și profetul zice: „*Iti voi aminti grațile iubirei tineretii tale când m'ai urmărit în drumul pustietății, pe un pământ neasemănăt*“. זכרתי לך חסד נוראיך לכתך במדבר

Numai Mișcanul și frumusețea lui neîntrecută putea înduici amăraciunea vieții din pustiu.

Filosoful contemporan — care puse întrebarea, *dăcă filosofia poate fi exprimată prin artă?* Din acest punct de vedere putem demonstra că Mișcanul reprezintă idealul monoteist exprimat prin arta țesăturii și broderia simbolică ce împodobia sfântul locaș din pustiu.

Era o creație de realitate. Înfățișarea grandioasă și mistică inspiră o asociere de idei într-o artă și morală. Frumusețea naturii combinată cu principiile morale erau motivele religioase exprimate în arta națională prin urzeala vieții legate de religie și neamul credincios.

Templul portativ înălțat tocmai în locuri sterpe ne învăță ca să creiăm pe locuri virane, să întrebuiuțăm inițiativa acolo unde e gołiciumea sufletească, să cultivăm tocmai terenuri care n'au fost cultivate, să luminăm inimile sterpe, să creiăm sălașul templului în inimi ele pustii.

In prima zi de Nisan s'a inaugurat Mișcanul. Abia în această zi au fost admise donațiunile bogatașilor. Moise n'a admis

ca Mișcanul să fie clădit de o singură clasă socială, primul templu e creiat de donațiunile celor săraci.

E inadmisibil ca templul să fie creiat fără contribuțunea intregului popor, cortul intrunirei trebuie să aparție ca atare poporului întreg.

Fruntașii triburilor, numai în această calitate, ca reprezentanții poporului puteau prezenta donațiunea lor pentru consacrarea Mișcanului.

Dar de ce oare a creiat Moise templul în pustiu?

La vederea stării disperate economică a coreligionarilor din diaspora și lagăre, în Germania s'a aplicat principiul nazist și sută la sută din avutul nostru predat.

Dar să ne explicăm, la sate evrei nu sunt admisi, la orașe iarăși nu, atunci incotro Israele? Ce diferență între proiectul de naționalizare cu 90 la sută și metoda de sută la sută practicată aiurea. Să spunem adevărul, bine a făcut Moise care a creiat Templul în pustiu, mai bine în pustiu decât printre popoare cu pretenții de civilizație...

Și această zi în care a fost inaugurat Mișcanul să reînoim ruga lui Moise: „Scoală-te Dumnezeu și risipește pe inamicii tăi!“...

„SÂMBĂTA POEZIEI“

שבת שירה

או ישר משה וכני ישראל

„Atunci, cântă Moise și fi lui Israel
această cântare Dumnezeului..

(Poezia Mării)

„Sabat Šira“ Sâmbăta Poeziei e denumită Sâmbăta aceasta. Vom rezuma însemnatatea sărbătorii de azi.

Dacă orișice Sâmbătă e o zi de reculegere și înălțare sufletească în care ieșim din viață obișnuită și eliberăm „eul“ nostru din acea îngustime sufletească spre o vedere mai largă asupra obiectivul lumii.

Sâmbăta aceasta *sabat ſira* face dreptul parte din galeria

celor distinse cu veselia lor caracteristică, cu variațiunile, obiceiurile populare, și cu bucuria lor specifică tradițională. Cabaliștii cu psihologia lor mistică. Sâmbăta, evreul care se odihnește în această zi primește ca un dar divin un adaus și supliment spiritual numit în limbajul propriu cabalistic cu termenul „Neșama Itera” **נְשָׁמָה יִתְרָה**. Credinciosul care păsrează repauzul sabatului și se conformează tuturor amplificărilor religioase are placere de a sălășlu-i în ziua a şaptea, care formează acea *stațiune de placere* ce desparte între şase zile posomorâte și ziua odihnei atât de necesar ca un *vitamină intelectuală*.

Sâmbăta de față cu splendoarea ei originală care întrece acel decor săptămânal obișnuit și este mai mult o sărbătoare a poeziei biblice.

In cursul acestei zile se recitește în sinagogile și casele de rugăciuni odată cu consfințirea libertății din sclavia egipteană și trecerea lor minunată prin Maria Roșie.

Ca să ne facem idee despre însemnatatea acestui eveniment din istoria poporului evreu vom aminti că în yremurile noastre când Lindbergh a traversat Atlanticul, acest eveniment a fost sărbătorit nu numai de americanii, ci toate popoarele s-au asociat la această sărbătorire. Dar traversarea Mării Roșii a israeliștilor, care însemna libertatea unui popor întreg și proclamarea principiului libertăței a națiunilor?

Nici un popor din lumea antică n'a fost la înălțimea momentului de a se asocia la sărbătoare. De aceea ne accentuază acest imn care începe **אֵל יִשְׂרָאֵל יְבָנֵינוּ מִשְׁמָה**, „Atunci cântă Moise și fii lui Israel”, numai ei singuri au sărbătorit această minune dumnezească.

Ba celealte popoare din meleagurile Mărei Roșii au uneltit în contra poporului eliberat.

Când oficiantul recitește această cântare cu acea melodie dulce care face parte din vechile melodii ale Templului, Bet Ha-midcos, cu toții în picioare, cu figuri contemplative evocăm acest eveniment. Copilași vioi și veseli ascultă cu multă placere acea poezie sfântă căci „Izbânda mea și cântarea mea e Dumnezeu. Aceasta e Dumnezeul meu și-l slăvesc, Dumnezeul părintelui meu și-l înalt”.

In această poezie sfântă se oglindește aspirațiile libertăței

liniamentele umaniste al vechei civilizațiuni demnă de a purta acest nume glorios...

Şabat Şira se distinge nu numai cu cântarea Mării ce se recitește în această zi dar mai ales cu un vechiu obiceiu popular și foarte decorativ prin faptul că azi *copilașii arunc grăunți la păsările cerului*.

Si se naște întrebarea care e cauza apropierii între copii și păsările cerului. Noi credem că păsările cerului și-au meritat această recompensă din partea copiilor și într'adevăr păsările sunt atât de familiare cu multe distincții cu copii, și o asemănare ideală între copii ingerași și păsările inofensive.

Există oare un tablou mai pitoresc decât să privești la acea pictură ideală și vie, la bucuria copiilor cari în toiu iernei și zapezii care acoperă pe arborii cei mai frumoși, când păsările cerului găsesc cu mare greutate hrana lor, tocmai atunci se remarcă acea manifestație de iubire și simpatie între copii și păsări...

In ziua în care repetăm acea cântare intitulată: *cântare lui Moise și copiii lui Israel*“ ei unesc cântarea copiilor și cu cântarea libertății cântată de păsările cerului.

Această idee de înrudire între copii și păsările cerului ar fi sugerat-o și pe psalmul David. In cap. 8 face o comparație și cântă: *Din gura pruncilor și sugătorilor, ti-ai întemeiat puterea... Păsările cerului cari străbat cărările mării. Cât de mare este numele tău în tot pământul.*

Când copiii lui Israel salvați prin minune străbatând Marea Roșie au cântat poezia mării, s-au adunat *păsările cerului cari străbat cărările mărilor*, și cu cântecul lor dulce au acompaniat ca un refren corul celor salvați din Marea Roșie și s'a contopit ca într-o armonie muzicală cântecul copiilor lui Israel cu cântecul păsărilor.

In semn de recunoștință copiii evrei manifestează pentru cântătorii libertății, păsările cerului.

Și în văzduhul cerului înaripat reinviază o cântare sfântă și din generații în generații se repetă în Șabat Şira întâlnirea ideală între copii și păsări; și răsună pe pământ și în cer: „Voi cânta Domnului că să-l preamăresc. Dumnezeu va domni în vecii veciilor“.

SĂRBĂTOAREA LIBERTĂȚII

בָּאַתְּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

Când Israel ieși din Egipt, casa lui Iacob din mijlocul unui popor străin, Ichuda s'a făcut sanctuarul său, Israel stăpânirea sa.

(Psalm)

In pitorescul primăverii în luna minunată a naturii ce renaște și reînflorește a fost înscrișă această pagină glorioasă a libertății. In seara de 15 Nisan recapitulăm istorisirea acestui eveniment covârșitor.

E primul eveniment arhaic al libertății ce se serbează de milenii de ani până în ziua de azi. In audierea și suflări spirituale înălțătoare reamintim trecutul eroic din robia egipteană.

Sub dominațiunea Faraonilor am fost înlănțuiți în lanțurile sclaviei fiind impuși la o constrângere spirituală, și la o muncă silnică de a clădi monumente de odihnă a corporilor neînsuflețite ale Fararonilor. Așa dar au fost construite piramidele fantome ale tiranilor de Faraoni cari, chiar în viața lor au fost lipsiți de suflet. Înțelegem monumente istorice ridicate ca semn de recunoștință pentru eternizarea memoriei celor cari au meritat ca numele lor să fie amintit de bine. Dar să obligi pe un popor Tânăr abia în primele etape ale desvoltării lui etnice de a ridica cu sudoarea feței lor, prin jertfirea copiilor celor mai buni să memorizeze cu sângele lor piramide pentru perpetuarea numelor tiranilor, aceasta constituie mai mult o rușine pentru inițiatorii lor. Iată că aceste piramide uriașe mai persistă și azi.

Toți acei care vizitează azi Egiptul găsesc că tot poporul care năzuia la piramide zace sub aceste monumente. Numele și cultura acestui popor a trecut de mult în lumea națiunilor dispărute. Piramidele sunt o mărturie pentru poporul eterne ce a muncit secole întregi în țara Nilului, opera lui supravețuește asupratorilor egipteni și acestor monumente. Israelul nostru își renovează în megișia granițelor egiptene un nou camin și în ciuda tuturor prigonitorilor Israelul se menține și trăiește,

aceasta dovedește că neamul nostru împlinește o nevoie reală, și un rol foarte important în istoria culturală a omenirii.

Cu ochi înălțăriți de bucurie recitim capitolele descriptive asupra ieșirei din Egipt. In apropiere de țara făgăduinței a fost hărăzit primul exil al evreilor. Cât de dureroase sunt amintirile suferințelor tragicе și a vieței chinuită a celor generațiuni născute în robie și care toată viața lor a fost un șirag de ani intunecați, morți sub zidurile și zcămintele piramidelor fără a vedea lumina eliberării. „Copii lui Israel“, aşa după cum sunt numiți în cronicile bibliei, forma un fel de moșteniri de robi pentru Faraonii și subalternii săi.

Egiptenii credeau că Israeliții sunt lăsați în voia întămplării, însă intervenția mâniei divine a lui Dumnezeu, puse capăt tuturor iluziilor barbare.

Dacă ori și ce popor sau rasă are istoricul ei de emigranții până la stabiliri definitive în țara proprie, emigrația israeliților este foarte originală din punct de vedere al socio-psihologiei și că rezultatul acestei emigrări și evoluția lui în istoria neamului select „Am sgulo“.

Pesachul, sărbătoarea eliberării stă în fruntea tuturor, căci prin ea a fost afirmată consacrarea copiilor lui Israel cu misiunea sfântă de a lupta pentru eliberarea popoarelor subjugate. Si cine mai mult ca noi simțe durerea popoarelor supuse.

Si la ori și ce ocazuni Tora ne atrage atențunea să ne amintim că am fost sclavi în Egipt. Da! sunt timpuri glorioase și fericite cari nu se pot uita. Sunt de altfel și timpuri cari ele însuși ne amintesc robia egipteană...

In cadrul acestei festivități, ne amintim că ieșirea din Egipt e actul de renaștere israelit. Istoria a legat în mod veșnic religia de popor ca o forță unită și inseparabilă și nici decum nu putem disocia pe acei uniți. Si în acest spirit izbitor de rudenii s'a făcut legământul sacru între Dumnezeu și popor. Serbarea Pesachului e profilul trecutului și planul mantuirii a Pesachului din viitoarea mantuire.

In momentul apariției volumului cetim în „Hamaṣkif“ din Tel Aviv textul scrisoarei ce a adresat luptătorul național Dr. Zeew von Weisl prin intermediul consulatului american din Ierusalim către Președintele Truman. Dr. Weisl abia e liberat

din lagărul din Latrun scrie: „Evreii din Eretz Israel au primit transmisiunea mesagiului Dv. către guvernul englez în care cereți insistent deschiderea porților Eretzului pentru nenorocii din lagărele europene. Acest mesaj l-am primit tocmai la rugăciunea de încheere „Neila“ din Iom Kipur. Cu lacrimi am luat cunoștință de intervenția Dv., după 25 ore de post.

Adânc mișcați de intervenție a Dv., vă rugăm să săti ca toți evreii din lagărele europene să fie transportați la Cipru. Mai bine la Cipru care este în apropierea țării noastre, și mai bine la Cipru, care pe vremuri era o colonie evreească. Căci de aci din *Cipru vom avea noi grăjă de a-i repatria în Eretz*”.

Cu această idee a Doctorului Weisl parafrazăm și noi că Galutul din Egipt care era în apropierea țării Făgăduinței era din punct de vedere politic și strategic cel mai ales pentru eliberarea națională Dumnezească, sub comanda lui Moise, care era însărcinat pentru eliberare și repatrierea în țara părinților.

Ieșirea din Egipt e prima stațiune și cea mai importantă pe drumul eșirei milenare, care a desemnat-o era libertății și a influențat asupra dezvoltării puterilor noastre de creație spre o direcție nouă. Cât de fericit e să muncești și să creezi pentru nevoile sale și al generațiunilor viitoare. Iubim munca, bineînțeles ca această muncă să fie în folosul neamului nostru. Nu este în drept acela care se plânge de muncă grea Patria sa. Dar cât de tragic e să lucrezi ca prizonier în țara vrăjmașă.

Faraonul nega principiul de liberă dezvoltare a naționalităților, mai ales nu voia să admită existența unui popor israelit. Israeliții erau considerați ca sclavi. Si când Moise, reprezentantul legal, cerea în numele lui Dumnezeu și pentru Dumnezeu să elibereze pe evreii care sunt tratați pe nedrept ca robi, Faraonul răspunse că nu cunoaște pe Dumnezeu și nici pe evrei nu va elibera.

Din acest moment când îndrăzni de a ataca pe Dumnezeu, chestiunea evreiască devenise însuși o chestiune personală a lui Dumnezeu, de 10 ori încearcă Moise de a convinge pe Faraon dar înima lui rămase împietrită. E ultima dată când Moise se prezenta în audiență, aici dela data aceasta primește

un avertisment de-a nu mai îndrăzni să vie la Palat, căci luptătorul libertății va plăti cu însuși viața sa acest ideal. E ultimul comunicat divin care anunță intinerariul plecării și ieșirii, pe seara dinspre 15 Nisan. Si în noaptea aceia israeliții ieșeau din Egipt. E marșul libertății al oștirilor lui Israel, Dumnezeul oștirilor e în fruntea celor eliberați și Dumnezeu eliberase pentru totdeauna pe Israeliți din casa robiei din Egipt.

E noaptea minunilor și din generațiuni în generațiuni se sărbătoresc sărbătoarea libertății. Nu există o casă israelită care să nu serbeze Pesachul. Fiecare familie e aprovizionată cu „mațăs” pâinea *Sărăciei*, căci această sărbătoare oferă momentul de emulații, când fiecare ce dispune caută a întrece pe cunoscutul și prietenul și a împărți ajutoare la cei nevoiași și lipsiți de mijloace de-ași aproviziona de cele necesare. Vechiul obiceiu e atât de fratern, e momentul de înfrățire. *Pâinea sărăciei* e în amintirea săraciei evreiești din Egipt și ne amintește de săracia de azi.

Numai cu o iubire religioasă se poate obține mântuirea. Să se bucure cu toți în sărbătoare, văduva și orfanul, săracul și pribegie, toți cari au luat parte la suferință au dreptul la bucurie și fericire.

Sfârșitul suferințelor tragice din Egipt era fericire și libertăți. Așa sfârșește întotdeauna durerea cu fericire și bucurie.

Sărbătoarea cu idealitatea ei și relieful acestei veselii ne înalță la identificare cu generațiuni fericite, ce a trecut acest eveniment. Nu numai această generațiune a beneficiat de libertate, dar și generația noastră se asociază la sărbătoarea libertăței.

Sărbătoarea servește drept intermediar între credință și popor, între trecut și viitor. Aspirăm la recapitulări minunate a libertății și identificare cu generațiunea libertății, și o rugă se înalță către cer cerând să se realizeze în zilele noastre cuvântul Dumnezeesc anunțat prin graiul profetului Micha: „Ca și în zilele ieșirii din Egipt îți voi arăta minuni”.

PORTRETUL UNUI SAVANT EVREU

מי הם הללו שמייהם אנו שותים ושמותם אין אנו מוכרים.

Cine sunt acei a căror șpă noi bem și numele lor nu amintim ?!

(Talmud)

Studiul de față e dedicat pentru descrierea unui portret în memoria unui savant evreu religios. Se spune că moda ajunge la noi atât de târzie, încât e sigur că în centrele europene ea-a fost deacum demodată. Si din punct de vedere cultural rămânem îndărăt. Suntem siguri că numele acestui savant e aproape necunoscut în sănul intelectualilor, și familia literară a evreimii române nu a luat încă nota de cunoștință despre acest personaj nobil al unui confrate a cărui nume e atât de celebru pe țârmul științific în cât e socotit al doilea după Pasteur.

Fără îndoială că veți pune întrebarea cum un rabin să descrie și să laude pe un fruntaș al științei, și noi, cari știm că există o luptă crâncenă între știință și religie? Si vă mărturisesc că sub imboldul acestei afirmații devenită indisutabilă, despre o prăpastie ce despărțește între religie și știință și la vederea vieței destrăbălată a acelora cari pretind că sunt științifici, adică oameni liberi de jugul religios, ce au scuturat toate imperativele credinței, mi-am luat sarcina să demonstrez că nu există o luptă între știință și religie; ba am putea dovedi că există o înrudire și un drum ce ar putea de a le uni.

E cunoscut la noi acest obiceiu al pământului când un elev de liceu începe de a învăța noțiuni elementare asupra științei. Prima lui manifestare e deci negare de credință în existența unui Dumnezeu. — Arătați-mi un student religios, un astfel de curiozitate e un fenomen în viața studențească. Si ce ar zice elevii și studenții noștri când ar afla că o personalitate marcantă din lumea științifică de talia profesorului Havkin săcea zilnic rugăciunile îmbrăcat în Tales și Tefilin,

RABIN M. GUTMAN

35

despre mâncare de cașer nici nu e vorba. Mă gândeam că aiurea e destul inserarea acestui fapt divers din viața unui savant, fără a mai fi nevoie de a mai adăuga cel mai mic comentar, și e deajuns ca acesta să deștepte pe tineretul nostru studios în organizarea de cercuri de studenți religioși ce vor imita pe omul științei Havkin, și se vor îndruma pe calea indicată de acest savant.

Dar am constatat că la noi viața religioasă e atât de înghețată că este nevoie de călduri caniculare pentru a topi laicitatea atât de desvoltată. Si numai în lumina studiului biografic a lui Havkin vom vedea că nu există o contrazicere între știință și religie.

Savantul Havkin ce a fost atras de lumina strălucitoare ai culturii religioase israelite, el ce se întoarce la patria umanității, la matca religiilor universale, la judaism, e o dovadă întemeiată despre autenticitatea afirmației noastre, că poate există o armonie complectă între știință și credință.

Căci cartea Genezei din cărțile lui Moise conține pasagii foarte interesante despre crearea lumii, și cosmogonia e prima lectură din Biblie, și a înțelegерii între religie și știință, ar putea fi perpetuă dacă n-ar interveni acei cercetători științifici cari caută a pătrunde fără nici un drept pe teritoriul religiei și a o distrugă.

Nu noi suntem de vină, dică anumiți cercetători științifici vor a clădi palatul științei numai pe ruinele Templului religiei și îndreaptă armele lor de distrugeri în contra religiei. Credem că în această lume mare creiată de Dumnezeu și nici decum de cercetătorii științifici, e destul loc pentru amândouă.

Deaceia figura ilustră a savantului Havkia ce a întrunit învățătura științei cu religiozitatea, apare atât de interesantă pentru normalizarea raporturilor dintre taberele beligerante. Zilele trecute, stăteam de vorbă cu un student care vorbea cu atâtă dispreț și ură de religie și i-am promis că voi desvăsu un mister că există oameni de știință cari cred în Dumnezeu și trăiesc o viață religioasă.

„Fermecătorul alb“ așa a fost supranumit savantul nostru în India, unde datorită descoperirilor sale miraculoase pe țârmul medicinei, cu ajutorul căruia milioane de oameni au fost

salvați din mâinele îngerului morței, a boalei nemiloase a holerei.

El, clar văzătorul, care a descoperit serumul de imunitate în contra suszisei boli săcuse prima experiență pe pro-priul său corp și abia în urma jertfirei sale, oferi această tămăduire societăței omenești.

In Ziarul Dailly Mail din Londra din luna Octombrie 1946, a apărut o statisitică și comentar în care ziarul englez scrie : „Evreii din Germania formează astăzi problema cea mai grea. Nimici nu intervine pentru îmbunătățirea soartei lor. O masă nenorocită care a fost chinuită de Hitler și o parte din ei ce au trecut din zona rusă.

Ei nu reprezintă savanți și cei apti dintre evrei căci aceștia au fost exterminați de Hitler. Aceștia sunt rămășiți de rasă. Ei vor a pleca în Anglia, America, Eretz Israel. Nu pot să-mi explic ce vor putea contribui acești oameni triști loviți de soartă în țara care le va primi. Si chiar Eretz Israel are nevoie de coloniști tineri și sănătoși.

Nu văd nici o soluție politică la rezolvarea acestei probleme. Dar știu că 3 miliarde de oameni trăiesc pe lume. Nu este oare cu puțință ca deasupra sentimentelor de milă și puterile lumei de a se deschide porțile libertăței pentru acest milion de asupriți?

Am dori să complectăm acest reportaj statistic, atât de umanitor al lui „Dailly Mail“ reprobus de „Hamaṣkif“ din Tel Aviv. Si vom pune noi întrebarea către jurnalistul englez : Credeți oare că într'adevăr poporul nostru e menit de a creia numai savanți și genii de talia lui Havkin care a consacrat totul pentru salvarea Indiilor engleze, s'au Israelul trebuie să creeze numai genii a la savanți evrei din Germania cari au inventat bomba atomică fie pentru consolidarea păcii și democrației adevărate sau consacrarea pentru interese imperialiste..

Avea dreptate Patriarchul Iacob care cu tot curajul a declarat lui Lavan *destul am lucrat pentru alții...* „Când oare voi creia căminul meu propriu?“

Si în paranteză, cu privire la observația ziarului Dailly Mail că *nimeni nu intervine în favoarea acestor deportați*, să stabilim un adevăr istoric că se intervin zilnic, de

peste 2 ani, și mai mult. Si din *păcatele altora* care se prefac în surzi nu s'a rezolvat aceste probleme.

Foarte ușor ziarul englez ar putea găsi adevărății savanți și autori morali chiar, prin oficiile ministeriale din Londra.

Așa este recompensat poporul care a creiat savanți ca Havkin și savanții evrei din Germania cari au contribuit la victoria Democrației.

Pericolul neomeniei ce bântue în Europa a pus pe gânduri pe savanul medicinist, căutând a găsi un remediu pentru tămăduirea morală de boalele sociale, de paganism, canibalism etc. El, Havkin, găsi leacul și de data aceasta el făcu prima experiență a descopeririei sale pe el însuși. Si aceasta era credința, el devine atât de religios și face zilnic rugăciunile, cari constituie tămăduirea sufletească. Si noi cari trăim evenimente de transformarea, și reîntronarea religiosităței, știrile îmbucurătoare că *guvernul sovietic a permis libertate și religioasă a cultului evreesc*, dovedește că Dumnezeu e conducătorul lumii și religia e singura intermediară în tre om și creatorul, și aceasta e un semn de restabilire și salvare de potopul ignoranței și necredinței ca și *frunza de măslin din gura porumbelului lui Noe*; căci în cartea cărților este scris: *eu sunt Dumnezeul tămăduitorul tău*.

Rezumativ, Profesorul Havkin cu religiositatea lui și cu rugăciunile sale zilnice trebuie să fie admirat de toți iubitorii de știință, urmând ca în studiu viitor, vom luma alte puncte lucide din viața acestui savant evreu religios.

HASIDISMUL IN ROMÂNIA

Sir amalot — Cântarea treptelor : „Ridic ochii mei spre munți; de unde veni-va mantuirea mea ?!“...

(Psalm)

Mișcarea populară a hasidismului a deșteptat prin apariția ei, un mare curent religios, creând un nou gen literar,

prin valori filozofice și idei democratice, constituind o forță de progres pentru Judaism. Doctrina hasidică a predominat centrele evreești din Europa și peste două veacuri acestă mișcare a iluminat întunericul diasporei fiind îngerul izbăvitor, pentru întărirea în mod entuziasmat a acelor ce pierdut-au speranța în mântuirea lui Iacob.

Poporul de jos a fost primul ce a observat măreția lui Balșemtov, îmbrățișând cu multă căldură învățatura maestrului genial, ce prin cultura lui autodictată a atras în urmă în școală lui rabinii cei mai învățați și căturarii distinși cari, cu pasiune mistică s-au înrolat și ei în rândul discipolilor și admiratorii curentului hasidic.

Cine de exemplu dintre noi știe că Balșemtov promotorul mișcării era un cetăean român? O legendă spune că, chiar părinții săi erau din Suceava. Pe granițele Bucovinei în comuna Ocup s'a născut un copil minunat ce primi numele simbolic Israel, în speranța că noul născut, va fi un ilustru iluminator al poporului, al cărui nume el poartă cu fală.

Despre data nașterei sale, ne servim aici de un izvor nou ce luminează complect biografia lui și pare a fi cel mai adevărat.

De curând un ilustru rabi, marele rabi Šneerson din Liubavicz, șeful spiritual al doctrinei „Habad“ a publicat un jurnal-intim; în acest volum imborant de amintiri am descifrat data exactă a nașterei maestrului.

E vorba de *haï Elul*. În curtea marelui rabi din Liubavicz se serbează anual 18 Elul ziua nașterei lui Balșemtov, toate actele solemne, nunți și festivități sunt fixate pe această zi. Hai Elul constituie un fel de Lag beomer pentru hasidimii de nuanță „habad“.

Acum 246 de ani s'a născut în România în casa evlaviosului Rabi Eliezer, un copil-miracol, a cărui naștere — după cum afirmă o legendă — ar fi fost vestită de legendarul profet — înger Eliahu.

Inregistrând actul de naștere al lui Balșemtov, noi ne gândim a sublinia că însuși creația hasidică e concepută și născută în România. Nu numai Balșemtov e un copil al României, dar și hasidismul aparține de-a întregul nouă; însuși

România pitorească cu însășirea naturală și frumusețea munților oferă prilejul fericit pentru înălțarea sufletească a celor ce căutau pe Dumnezeu.

Muzica hasidică a fost inspirată cu motive destul de serioase de melodiile și cântecele înduioșate și atât de dulce ale ciobanului și păstorii Carpaților.

Doinele românești au fost introduse în cadrul lumii evreești, datorită influenței lui Balșemtov.

Recent, în vara aceasta, vizitând munții Dornei ne resemnasem și căutasem pe acești munți urmele pașilor lui Balșemtov.

Mă plimbam pe acești munți adâncit în gânduri că aci umblase Balșemtov cântând psaltri Sir amalot „Cântarea treptelor: Ridic ochii mei spre munți; de unde veni-va mântuirea mea?“. (Sir amalot). O ideie ingenioasă confirmase planul meu și îmi întări cu dovezi ideia descrisă de noi. Din depărtare zărisem un ansamblu de hasidim din diferite țări, ca polonezi, cehoslovaci și ruși cântând laolaltă o doină și un „vulehăl“. Iată deci o minune neîntrecută și senzaționalele cântece românești de „vulehăl“ cântate de harfele vii ale hasidimilor ce reprezentau Europa—Centrală, reuniți sub extazul și evlavia unui cântec de „vulehăl“. Abia aici ne-am dat seama că hasidismul trebuie de studiat din acest punct de vedere, obârșia lui trebuie să fie cercetată aci în locul nașterei sale.

Ne mărginim, de a rezuma studiul de față cu o întrebare mare: trezi-va oare aceste rânduri un cercetător care să studieze și să ne dovedească originea muzicală hasidică născută în România, și mai ales influența muzicală a cântecelor de „vulehăl“ asupra lumei hasidice?!... Așteptăm!

MİŞCAREA HASIDICĂ LA IAŞI

— Procesul istoric hasidic în fața rabinatului din Iași —

Istoria Iașului evreesc obștea veche rămasă ca prin miracol, ca rămășița lui Israel de „Sheerit Hapleta“ din acest războiu crâncen dus de talionul Hitler, n'a fost scrisă încă.

Multe evenimente politice și incendii locale au distrus documentele cele mai unice și importante pentru studiul acestui centru istoric al evreilor din Europa.

Mișcarea hasidică concepută de Baalșemtov a luat naștere pe meleagurile țării noastre, leagănul ei fiind munții Carpați. Acești munți era pentru el un Levanon cu cedrii lui în minatură. Aci a copilărit, găsind atmosfera prielnică. Aci a simțit desvoltarea Tadicului care după concepția psalmistului care asemăna pe „supra omul“ și desvoltarea lui în comparație cu cedrii din Levanon.

Aci el înălța melodiile sale, o simfonie divină, o harfă vocală acompaniată de arborii carpatini.

Tabloul lui David că vor cânta toți arborii pădurei nu mai era un vis mesianic וְיַגְנוּ כָל עָצִים יָעַר ci o realitate.

Nu e scris oare în cartea Genezei că Adam a auzit vocea Dumnezească în grădina Eden?!...

Aci, el maestrul, auzi cu urechea lui muzicală ceiace alții n'au auzit. Aci el aspira cântece dulci ale naturii care anunțau apariția omului drept, Tadicul...

Aci auzi el prima chemare de a părăsi incinta lui din păduri, pentru a deveni păstorul turmei sfinte.

Și acum să revenim la raporturile Iașului și contribuția urbei noastre pentru evoluția acestei mișcări populare, lipsesc documente sau tradiții orale, sau povestiri—legende.

Prima manifestare hasidică la Iași cunoscută, avusese loc în anul 1775, acel eveniment covârșitor cu ocazia trecerii prin Iași a distinsului fruntaș cărturar Rabi Leibis Wolcisker însoțit de fiul său evlavicsul Rabi Ioske, acest vestit rabin era printre primii pioneri-haluțimii spirituală care se îndrepta spre Eretz Israel. În familia mamei mele au rămas multe povestiri și amintiri al acestui stătină Rabi Leibis Wolcisker.

Entuziasmul Iașului evreesc pentru acest rabbi celebru era exemplară și unică. Tot poporul cerea ca distinsul oaspete să primească coroana de „Keter Tora“ al Rabinatului ieșan.

Timp de 2 ani a păstorit cu evlavie obștea noastră.

Dar dorul de Tion și iubirea pentru țara sfântă nu i-a dat odihnă și se hofără de a pleca definitiv în Eretz, la cererea unanimă a populației el convinge pe distinsul său fiu Rabi Ioski de a primi scaunul rabinic ieșan.

Iată deci primii rabinii hasidici ai Iașului care ne sunt cunoscute. Alte surse mai înaintate lipseau.

La începutul revoluției ruse din 1917 a fost descoperită în arhiva din Kerson importante documente istorice al mișcării hasidice. O parte din ele au fost cumpărate de adeptii celebrului rabbi Sneedersohn din Lubavitz șeful spiritual al nuanței „Habad“.

Pînă la Iași se găsește 3 documente cu privire la Iași.

Și pînă astăzi nimeni n'a studiat aceste 3 documente care deschid orizonturi noi și izvoare sigure pentru cercetarea profundă și studiul desvoltării Hasidicismului.

E foarte caracteristic și semnificativ că providența divină a rezervat la Iași acest act istoric desfășurat în fața rabinatului din Iași, să fie descris de însuși un rabin al Iașului, umila mea până literară.

Iată primul document cu data de Ianuarie 1722 din Tlust orașel în Galicia, prima reședință a lui Baalșemtov și centrul hasidic.

ב"ה ג' מקץ תק'א טולסט.

להרבנים כתבי ימ"ש מופלגים וחסידים מושבי ק"ק יאסוי
ה' עליהם יחוין.

בכדי שלא להוציא לעז על דרכיו דרך הקדש למען השלום כותב אני
לכתר האג' הלו ונשבע אני בחיה' ראשינו שאין בהדרך הקדוש זהה שום נפהל
חו' ואפיקורסות ר"ל. רק הוא דרך הקדש העולה בית אל ביסוד על שיטת וקבלת
רמ"ק ז"ל. ובתחונני בהשיות שיאיר את עיני הקמים עלי ויראו האמת ותומם לבב.
מינאי ידידם דו"ש מקוה רק לשalom.

ישראל במוחה ר' אליעזר בעשט מטלוטט

(și traducerea scrisorii)

Tlust, Marți Sidra Mikeț 5501 (Ianuarie 1721)

Către rabinii îndrumători buni, evlaviosi și cuviosi distinși
și hasidimii.

Cetătenii obștei sfinte a Iașului

Dumnezeu să le bine cuvânteze cu viață;

Pentru a nu se lansa svonuri asupra programului meu
în calea sfântă, și pentru bunele relații.

Adresez către prea venerata cuvicioșia Dv. această scri-
soare și jur pe viața mea că programul meu din calea sfântă
nu conține nici o idee subversivă sau ateistă ferească Dumnezeu.

Deci ea este calea sfântă ce îndreptează către înălțimele
Bet-El-lui bazat pe concepția cabalistică a lui Rabi Moise
Cordovaro.

Și bizuise că bunul Dumnezeu va lumina ochii adversarilor
mei. Și vor vedea adevărul și sinceritatea inimei mele.

Dela mine prietenul Dv. care vă salută și speră în
raporturi bune.

Israel ben Rabi Eliezer Baalșemtov din Tlust

Prin acest document înedit apare o lumină nouă pe
firmamentul istoric al Iașului, căci o perioadă de 55 de ani
din mișcarea hasidică și activitatei ei a fost până în prezent
complet învăluit în mister.

După părerea noastră acest document deșteaptă o revo-
luție în studiile și cercetările hasidismului.

Acest document, al cărui original se află în mâinile
celebrului Rabi Iosef Ițhac Sneaersohn, conține o pagină glorioasă
pentru rabinatul ieșan.

Dacă până astăzi istoricii Graetz Dubnov au sudiat Hasidismul
prin prizma rezistenței și opoziției dărze a cercurilor
intellectualilor „Lomdim” din Lituania, în frunte cu savantul
Gaonul din Vilna, cari au format frontul de „mitnagdim”,
adversari fățiși cari cu metode exterminate, cu sisteme de
anatemă, excomunicări „Herem”, cu aceste arme au luptat în
contra hasidimilor.

Mișcarea hasidică era suspectată în ochii lor și ar conține
tendențe de mișcări mesianice false.

Și pentru a dovedi că aceste bănuiri sunt neîntemeiate,
conducătorii mișcării au fost nevoiți de a se infățișa în fața
rabinatelor din Lituania, pentru a-și susține și apăra în acest
proces istoric, intentat curentului hasidic în primele etape ale
evoluției, aceste mișcări, și propagarea ei în masele populare.

Toată atențunea istoricilor era îndreptată pentru studiul
acestor procese literare.

Prin acest document senzational și inedit publicat aci
rezultă că *primul proces a hasidismului aduse în loc la Iași*.
Prin aceasta el respinge în mod categoric ori și ce învinuiri
neîntemeiate aduse mișcării sale.

Rabinatul ieșan e prima instanță ce a judecat cu obiectivitate
programul acestei mișcări.

Iată deci că această mișcare care în anul 1721 era în
fazele de înflorire, sferele ei de influență erau îngrădite în
granițele Moldovei, Galiciei și Wohlinia, și preludiul ei n'a
ajuns încă de a face ecoul în cercurile țărilor îndepărtate din
Lituania etc.

In anul 1721, s-ar fi lansat svonuri despre concepția lui
Baalșemtov. El jura pe viața lui că teoria și cultul practicat
de el nu conține nimic nou sau subversiv și programul lui se
bazează pe sistemul cabalistic al lui Rabi Moise Cordovaro
din Safed.

Pare-se că însuși Rabinii din Iași, au fost adeptii lui,
întrucât în această scrioare adresată lor le intitulează cu
virtutea „hasidim”. Acest titlu confidențial era rezervat rabi-
nilor fruntași ai mișcării.

Rezultă de aci că acest document este clasificat de noi
Manifestul-Program. Aci în fața rabinatului din Iași a expus
în mod public *Programul lui*.

Acest document ar fi servit ca primul *Manifest* de expunere
și explicarea programului său prin care a câștigat
încrederea maselor care s-au înrolat în noua mișcare populară.

Desigur că *Manifestul program* către rabinatul ieșan și
aprecierea instanței ieșene a găsit un ecou formidabil de
satisfacție și lămuriri complete pentru provincia noastră.

Terminând manifestul „cu speranța că Dumnezeu va lumina ochii adversarilor mei și vor vedea adevărul și sinceritatea inimei mele“.

Numai un clar văzător a putut prevedea aceasta.

In lupta sa aprigă cu deșertăciunea deșertăciunilor a lumii terestre, el a aprins o văpăie inimoasă și o flacără de iubire populară și sfântă, a cărui început de concepție și Manifest-program a fost formulat în fața rabinatului din Iași,

PRIMA VIZITĂ A LUI BAALŞEMTOV LA IAŞI

Studiile noastre de față sunt rezultatul de cercetări profunde care sunt menite să deșteptă interes nu numai pentru concetașenii, ci și pentru deșteptă imbold și izvoare în pozițiile cucerite pe tărâmul istorico-literar.

Prin studiile noastre cuprinzătoare dorim să stabili scopul vizitelor sale. De știut că Baalşemtovul avea în activul lui răscumpărarea de arendași evrei care din cauza neachitării a chiriei sau arendasiei au fost inchisi în temnițele proprietarilor boieri și cnaizi polonezi, luati ca sclavi împreună cu familiile lor până când au fost înștiințați fruntașii obștei în vederea colectării de fonduri.

Mulți boieri și cnaizi pretindea sume colosale pentru răscumpărare încât Baalşemtovul semna obligațiuni pe sume de sute de galbeni. O parte din aceste obligațiuni semnate s-a găsit în arhiva descoperită la Kerson. De aceea a fost nevoie să viziteze diferite comunități, pentru colectarea fondurilor de salvare „Pidion Švuim“ (פִּידֵיָן שׁבּוּים).

Ar fi oare aceasta scopul primei sale vizite din 1722 cunoscute nouă prin documentul aci publicat.

Chiar portretul lui Baalşemtov e datorit acestor imprejurări.

Înă istoricul acestui portret găsit în castelul unui conte polonez. Pe când Rabi Israel ducea tratativele de răscumpărare cu boierul castelului. Un pictor talentat admirând consacrarea lui pentru

eliberarea fraților săi din temnițe a desemnat figura lui patriarhală. Așa ne-au rămas amintirile acestui tribun popular.

Înă textul scrisoarei sale din Iași August 1722 și traducerea,

בְּהַ יּוֹם ה' וְאַחֲנָן יָאָסֶם מַאֲלָדָאוֹי תְּקִבַּת.

להרב המגיד ה'ק' מורה שלמה נ'וי

היום באתי לפיק'ק ב'ה ואני ממתין על כתר'ה כי טובים התנים מן האחד. ואעפ' שמן השמות ג'יל לי שאני צדך לעזרתו בקדש כי ב'ה מן השמים יערוני אבל מפני נבדון הרם אהכה על ביאתו ור'ל והשיות ידיננו לכף זכות אכ'יר.

מִינָאִי יְדִיזּוֹשׁ תְּמִיד.

ישראל במוהר"ר אליעזר בע"ש מטלטט

Joi, Sidra Weshanan 5502 Iași Moldova (August 1722)

Către cucernicul Maghid Rabi Sloime.

Astăzi am sosit aci bine slava Domnului și aştept pe Dv. căci e mai bine opera de 2 decât a unui.

Să cu toate că am primit comunicări cerești că voi ibzbuti singur cu ajutorul lui Dumnezeu asigurat mie în opera sfântă, și nu e necesară deplasarea Dv. Totuși pentru sentimentele de stimă față de Dv. aştept sosirea Dv. Si Dumnezeu să ne judece spre bine.

Dela mine care vă salut și vă doresc bine apurarea.

Israel ben R. Eliezer Baalşemtov din Tlust.

Cercetând conținutul acestei scrisori trimise din Iași către discipolul lui, conferințiarul Rabi Sloime, constatăm că aici este vorba, nu de acțiunea de salvare de familii și răscumpărarea lor, ci e vorba de o acțiune mare pentru interese naționale. De aceea accentuează Baalşemtovul că are asigurări dela înaltele foruri cerești că se va bucura de tot concursul și ajutorul Dumnezeesc în acțiunea interprinsă chiar dacă va fi singur.

Sperăm că viitorul va rezolva această enigmă în ce constă acțiunea lui. Ne mărginim a constata că Iașul, era un centru important pentru creatorul mișcării populare. Si aci a ales locu de confațuire cu discipolul său Rabi Sloime.

Examining cu microscopul literar această scrisoare istorică, m'am oprit asupra datei scrisoarei, când emite invitația către discipolul lui. O idee ingenioasă mă reflectă că a ales această

săptămână Weshanan, care era în ajunul Sabatului distins și vesel de „Sabat Nahmi“. Având în vedere că aceasta ar corespunde cu activitatea culturală în vederea propagării ideii hasidice în masele evreilor leșeni, coordonat cu programul practic prin care s-a distins mișcarea cu organizarea de mese populare la care maestrul cu talentul său sublinia principiul de iubire socială care trebuie să domine în „Hevria“ între membrii asociației.

Să încercăm a descrie această masă comună care avusese loc acum 206 ani la Iași la care Baalșemtovul precum era obișnuit de a ilustra conferințele sale printre o pildă un „mușel“ din viața princiară. Aci în acest Sabat Nahmi el expunea o ilustrație atât de impresionantă din viața romanțată a unui prinț care a fost luat prizonier și dus în lanțurile sclaviei în țări depărtate internat într'un lagăr printre străini. Odată acest prinț captiv a primit printre un curier discret o scrisoare confidențială o veste îmbucurătoare din partea părintelui că în curând va sosi cu o armată și-l va elibera.

Principele dorind de a se bucura de această veste și a manifesta bucuria lui, dar s-a temut ca paznicii lui să nu bănuiască ceva. Prințul a recurs la această strategie, el a împărțit banii paznicii pentru a cumpăra vin mult. Și în timp ce paznicii se bucurau de vin, a dansat și el. Dânsii crezând că și el se bucură de vinul băut. Așa s-a putut bucura prințul de vesteoa primită și a-și manifesta bucuria de eliberarea lui iminentă.

Morală acestei ilustrații: prințul captiv este Israelul și scrisoarea primită dela părintele ceresc Regele regilor că Israelul va fi în curând eliberat!...

Populația eveească entuziasmată și mișcată de această veste profetică și cranică anunțată de Rabi Israel, a manifestat cu un dans Hasidic o horă de veselie. Baalșemtov cu tot poporul cântând imnul de mântuire a lui Ișaiia **נָחַמוּ עַמִּי** mânătiește-te, mânătiește-te poporul meu.

Știe oare guvernul din Londra, patronul lagărilor din Cipru, Latrun și lagările germane că acest prinț deportat și prizonier vesteoa cranică anunțată de Baalșemtov în Sabat Nahmi 1722 a fost identificat de Baalșemtov, că prințul prizonier din lagăr va fi în curând eliberat de armatele victorioase ale Regelui regilor.

Aceasta era scopul vizitei sale la Iași.

Iată o poveste veche-nouă... și aşa se va realiza în curând!...

وعיננו ליה בציפית לישועה, לגאות ארצנו בגבולותיה ההיסטוריות. ומעולם לא עלה על דעת נושא דגלונו לוותר אפילו ד' אמות מארצנו אנו. ועדין עצמותיו של הרצל מגולגולות בארון הגולה... ועדין לא מצאו מנוחה. אחת דבר הרצל ושתיים זו שמענו. כל גדול בעולמנו יש קונה עולמו בשעה אחת. הוא קונה לו עולמו במאמר אחד. עמד לו הרצל על פרשת דרכם שאל להכמים לנכונים ולטוציולוגים יהודות וציונית מי קודמת? ולא פרשה ערד שבא בעצמו ופרשא. «מלודם עלנו לשוב אל היהדות ואחר כך לשוב לציון».

הוא ברך בתורה מחללה הקדים שיבת ישראל ליהדות. תורה וציון הם שני לוחות הברית מקושרים בקשר של קיימת. «מצוח לקרים דברי המת» – יזכיר נא הלאומים די בכל אחר ואחר דברי הארי שבחברה ויגשו דבריו בהלכה ובמעשה. יהדות ולאומיות היינו אך שתים שחן אחת.

יהדות ולאומיות

אכן הגעה השעה לעמוד על גובה נשמו של מנהיג נאמן. הגעה השעה לעורך הערכה לדמות דיוון הרותנית, והופעתו של המדריך, ביחוד בכ' חמוץ יום השנה של הרצל. צא ולמד כמה פרנסים טובים, וספרים עמדו להם לישראל ולא זכו סיום הסתלקותם ישאר ליום זכרון שיחוגו אוחז מעין היולא הסידית בארץ ובכל תפוזות הגולה. העם העתיק יומין גומל חסד עם נפשו העדינה והאצילה של אחד מטובי האומה אחד מבני הבונים. היום הזה יום זכרון להלחותם הגדול שהרים זונשא ברמה דגל. ציון בגוים.

אמרים אמרו נשמו של יהודי אין לעורך, כמה אמת פסיחולוגי-במיירה זו. היהודים אנו זעוני נפשו של הרצל. שמיום שעמד על דעת קונו והודה בהכרה הלאומית, השליך מעליו על הטמיה הפיט מעצמו בגדי התבולות. ובכל כחו ומרץ אנרגי שعبد עצמו לדעינו קדוש של אהבת ציון ומן היום ההוא והלאה נתהווה בתוך נפשו פנימה מהפכה רוחנית וחקירבה נפשו לאידיאל גדול של גאות ישראל ובנין ארצנו. מי עוד כהרצל המיצר בצרת עמו וכי מהו מרגיש צערא של שכינתה בגלותה.

ומהיום ההוא שתחילה לפעם בלבו הניצוץ היהודי שלhabit-יה, רשם עצמו כענד לעט ח' הלחום בשורה הראשונה של מערכות מלחתנו מלחת מזויה, מלחת הקיום, ומלחמת העתיד. של עם העתיד. אמןן כן, מיום שהלה ישראל מארצנו היה במחנה "ישראל חובי ציון" ואפילו תנועת חובי ציון ו"ביביל" קדמה להרצל. אולם עד הירצ' היה הרעיון הציוני בבחינת עלמא דאכטסיא. הרקע של האומיות היה סגור במוגל-קסם, מונח בקרן זיוות ולא היה מי שיזיה את היאדייה מרשות היחיד לרשות הרבים של אומות העולם.

הרצל המנהיג הדיפלומטי שלו הילך בעקבות הנביא מלאכי שזהה על יהודת ירושלים "ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חוץ" אם אתם מרצו לבנות ארץ-חוץ סופו של העמים יאשרו אתכם, לא רק "טשרטר" כי אם ארץ-חוץ ממש וכן היה מרגלא בפומיה "אם מרצו אין זו אגדה" ... ובשעה זו שרוזים לגוזר עלנו גזירה קשה של חילוקת הארץ, אנו ליה